

Agenda – Y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 5 Manon George
Dyddiad: Dydd Iau, 1 Rhagfyr 2022 Clerc y Pwyllgor
Amser: 08.45 0300 200 6565
SeneddTai@senedd.cymru

Rhag-gyfarfod preifat (08.45 – 09.00)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

2 Ymchwiliad i ddiwygio'r dreth gyngor – sesiwn dystiolaeth 1

(09.00 – 10.00) (Tudalennau 1 – 27)

David Phillips, Cyfarwyddwr Cyswllt, y Sefydliad Astudiaethau Cyllid

Dr Rhys ap Gwilym, Uwch-ddarlithydd mewn Economeg, Ysgol Busnes

Prifysgol Bangor

Egwyl (10.00 – 10.10)

3 Ymchwiliad i ddiwygio'r dreth gyngor – sesiwn dystiolaeth 2

(10.10 – 11.10) (Tudalennau 28 – 32)

Cynghorydd Lis Burnett, Arweinydd, Cyngor Bro Morgannwg

Cynghorydd Dyfrig Siencyn, Arweinydd, Cyngor Gwynedd

Leah Whitty, Swyddog Polisi Cyllid, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Jon Rae, Cyfarwyddwr Adnoddau, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Egwyl (11.10 – 11.20)

4 Ymchwiliad i ddiwygio'r dreth gyngor – sesiwn dystiolaeth 3

(11.20 – 12.20) (Tudalennau 33 – 43)

Victoria Winckler, Sefydliad Bevan

Andrew Dixon, Cadeirydd, Fairer Share

James Wood, Rheolwr Polisi, Cymdeithas Genedlaethol y Landlordiaid Preswyl (NRLA)

5 Papurau i'w nodi

(Tudalen 44)

5.1 Llythyr gan y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol ynghylch cartrefu ffoaduriaid o Wcráin

(Tudalennau 45 – 49)

5.2 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg at holl Gadeiryddion y Pwyllgorau mewn perthynas â Chyllideb Ddrafft 2023–24 Llywodraeth Cymru

(Tudalennau 50 – 52)

5.3 Ymateb gan y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol i'r adroddiad ar asedau cymunedol

(Tudalennau 53 – 62)

5.4 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Deisebau mewn perthynas â Deiseb P-06-1304 Adolygu'r polisi tai dros dro mewn argyfwng sy'n effeithio ar ein cymunedau

(Tudalen 63)

5.5 Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad mewn perthynas â'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol ar y Bil Ffyniant Bro ac Adfywio

(Tudalennau 64 – 74)

6 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod

7 Ymchwiliad i ddiwygio'r dreth gyngor – trafod y dystiolaeth a ddaeth i law o dan eitemau 2, 3 a 4

(12.20 – 12.35)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Response to the Senedd Local Government and Housing Committee’s Inquiry into Council Tax Reform

David Phillips, Institute for Fiscal Studies

Stuart Adam, Institute for Fiscal Studies

Introduction

1. This is a response to the Senedd Local Government and Housing Committee’s Inquiry into Council Tax Reform from David Phillips, Associate Director, and Stuart Adam, Senior Economist, from the Institute for Fiscal Studies.
2. David Phillips leads the IFS’s work on devolved and local government finance. Stuart Adam is a senior economist in the tax team. Together with IFS colleagues, they undertook analysis of the rationale for, and the potential impacts of, revaluing and reforming council tax in Wales, which was commissioned by the Welsh Government. The main report ([Revaluation and reform of council tax in Wales: impacts on different councils and household types](#)) was published in spring 2020 and an update of some of the analysis ([Updated analysis of the effects of revaluing & reforming council tax across Welsh local authorities](#)) published in summer 2022. This response draws on this work and we highlight where fuller explanation and analysis is available in them.
3. The views expressed are the views of the authors only. The Institute for Fiscal Studies has no corporate views.
4. We use the following terms:
 - i. A “pure revaluation” is a reform whereby properties are placed in bands based on their up-to-date values, but the structure of council tax (the number of bands and the relative tax rates applied to them) and the proportion of properties in each band across Wales as a whole remains unchanged.
 - ii. A “less regressive system” is a reform whereby, as well as placing properties in bands based on their up-to-date values, the structure of council tax is reformed to reduce the extent to which low-value properties face taxes that are a higher percentage of their value than high-value properties. (Currently, Band A properties attract council tax that is usually more than 3 times as high, as a proportion of their 2003 value, as Band I properties).
 - iii. A “fully proportional system” is a reform whereby properties are taxed at a flat percentage of their up-to-date value.

A. The potential impact of a council tax revaluation and revised council tax bands on local government finance and administration

5. The effect of the revaluation and reform of council tax on local government finance will depend crucially on whether, and the extent to which, councils’ Welsh Government grant funding is updated to account for the changes in their tax bases.
6. For example, if the Welsh Government does not update grant funding at all, in order to raise the same total amount of funding as prior to revaluation and reform, each council would need to

raise the same amount of council tax as before. That would mean councils that see a fall in their council tax base (for example, due to more properties going down than up bands) would need to increase the Band D council tax rate they charge to maintain revenues and overall funding. Conversely, councils that see an increase in their council tax base (for example, due to more properties going up than down bands), would be able to reduce the Band D council tax rate they charge. A further implication of each council raising the same amount from council tax as prior to revaluation and reform is that the average bill faced by their residents would be unchanged too. This means that if grant funding is not updated, revaluation and reform would lead to a redistribution of council tax liabilities *within* councils' areas (e.g. from neighbourhoods where relatively more properties go down bands to those where relatively more go up bands) but not *between* council areas.

7. If the Welsh Government wishes to redistribute the council tax burden across Wales to reflect its revaluation and reform plans – so that councils' funding from the Welsh Government reflect an up-to-date assessment of their residents' ability to pay – it will therefore be important to adjust the Welsh Government funding provided to different councils to reflect changes in their tax bases. In particular, areas where the council tax base is assessed to be higher would need to have their grant funding reduced – they would become more reliant than presently on council tax for their overall funding. Conversely, areas where the council tax base is assessed to be lower would need to have their grant funding increased – they would become more reliant than presently on grant funding for their overall funding.
8. The Welsh Government, in its initial consultation on council tax revaluation and reform, stated that its preference was to fully adjust the grant funding it provides to councils. The changes to grant funding, and the changes to average council tax bills, that this would lead to will depend on the relative changes in property values in different council areas since the last revaluation (based on April 2003 prices) and the nature of any reform to the structure of council tax (for example the number of tax bands and relative tax rates applied to them).
9. Drawing on previous IFS research on the potential impacts of revaluation and reform of council tax in Wales (see references in paragraph 2, above), based on property values as of Q1 2022, and assuming that councils would want to maintain their spending levels, we might expect:
 - i. For a pure revaluation, tax bases would increase for those councils where property values have risen by more than average since 2003. These councils would see reductions in grant funding and increases in average council tax bills. We think this would apply to most councils in South East and North West Wales. Tax bases would decrease, grant funding increase, and average tax bills decrease for councils where property values have risen by less than average since 2003. We think this would apply to councils in North East Wales, as well as Cardiff and Swansea. The magnitude of the changes in grant funding would be less than £2 million for most councils, but could exceed £5 million in a couple of instances.
 - ii. For a less regressive system, in general, tax bases would increase for those councils where property values are higher than average, and/or have risen by more than average since 2003. These would see reductions in grant funding and increases in average council tax bills.
 - The impacts on specific councils (and households) would depend on the specific new banding and tax system chosen though. For the system we modelled (see

references in paragraph 2), which moved roughly two-thirds of the way from the current regressive structure to a fully proportional system, we think that tax bases and bills would increase and grant funding be reduced for Monmouthshire, the Vale of Glamorgan, Cardiff, and Mid, South West and North West Wales.

- Conversely, tax bases would decrease, grant funding increase, and average tax bills decrease for councils where property values are lower than average and/or have risen by less than average since 2003. Again, for the specific system we modelled, we think this would apply to councils in the Valleys and North East Wales. The magnitude of changes in grant funding would be larger for this reform, with many councils seeing changes in grant funding of more than £5 million, and in some cases over £10 million.

- iii. A fully proportional system would see qualitatively similar results to a less regressive system. Quantitatively the impacts would be larger, with bigger changes in tax bases, grant funding and average bills.

Further information on the potential impacts of revaluation and reform on tax bases, grant funding and average bills can be found in our previous reports.

10. As well as leading to a change in the level of tax bases, grant funding and average tax bills across councils, revaluation and reform would also have implications for how much influence councils have on their overall funding at the margin. In particular, councils with smaller tax bases (and lower average bills) following revaluation and reform of council tax (and adjustment of grant funding) would be able to raise less additional revenue from a given increase in their Band D tax rate. This would give them less scope to vary their funding at the margin – for example to offset cuts in grants from the Welsh Government. Conversely, those with bigger tax bases (and average bills) would have greater scope to vary their funding at the margin.
11. There may be several effects of revaluation and reform on the administration of council tax, including, but not limited to:
 - i. Councils would have to update their records of individual properties' tax bands, and potentially their systems for changes to the number of bands and tax rates applied to them.
 - ii. There may be additional appeals against the new bands, which would mostly create work for the VOA but would also require further updates to councils' records on properties' tax bands.
 - iii. Compliance may increase where average bills are reduced, and reduce where average bills are increased. Predicting overall impacts on compliance is difficult though.
 - iv. Councils will likely have to operate transitional arrangements to phase in changes in tax bills for those seeing particularly large changes. This should be designed to be as simple as possible to implement.
 - v. If the Senedd chooses to legislate for them, councils will have to operate 'deferral arrangements', allowing certain groups facing particularly large increases in tax bills (or particularly high bills) to defer council tax payments until sale, death or a fixed time has elapsed. Such schemes have been utilised in other countries to help the "asset rich, cash

poor” whom it is inappropriate to exempt from council tax, but for whom liquidity is a significant problem.

B. The potential benefits and disadvantages of regular property revaluations on local government administration, and the impact on those liable to pay council tax

12. The key benefit of regular property revaluation is that it ensures that the tax applied to different properties reflects up-to-date relative property values, rather than relative values decades old. This helps avoid the unfair situation whereby two taxpayers living in properties of equal value get very different council tax bills simply because their properties used to be worth very different amounts decades ago. It also helps avoid the situation where councils’ grant funding is based not on the current relative property value of their residents’ property, but the value decades ago.
13. Related to this, if revaluations happen frequently, rather than decades apart, we would expect the changes in relative value to be smaller. This would mean that revaluations would lead to smaller, more manageable changes in tax bases, tax bills and grant funding. And it would reduce the need for transitional arrangements (even if they are required, fewer households would be subject to them).
14. Legislating for regular revaluations has several benefits.
 - i. First, it should make it more likely the revaluation actually takes place – an active decision is required to *not* do it. Frequent, regular revaluations should also be less controversial as they would become routine, minor adjustments rather than major changes that require ad hoc active decisions and political will-power.
 - ii. Second, it helps property buyers and occupiers plan for the future. In particular, if they know a revaluation is planned for the future, and the property they are buying is in an area where values have gone up a lot, they will know the council tax on that property may increase. This may affect how much they are willing to pay for it. Conversely, if they did not expect council tax to be revalued and it was, they may have ‘overpaid’ for that property given its now higher occupation costs.
 - iii. Third, councils and the VOA can also best plan for future revaluations if they are legislated for.
15. Regularly revaluing properties for council tax does entail some costs though.
 - i. First, there are the costs of the revaluation exercise itself. It is worth noting, however, that modern methods of valuation (e.g. using computerised statistical modelling) are likely cheaper to implement than traditional methods.
 - ii. Second, there are costs associated with the implementation of the revalued council tax bands, including transitional arrangements. However, as discussed above, such arrangements are likely to apply to fewer households if revaluation is done regularly.

C. The effectiveness of the framework for council tax discounts and exemptions, and how the system could be developed and improved

16. Council tax includes a range of discounts, exemptions and premiums – some of which are mandatory, and some of which are discretionary.
17. The biggest single discount is the ‘single person discount’. This provides a 25% reduction in council tax bills for households with only a single eligible adult living in it. It originated in attempts to make council tax a hybrid between domestic rates and the poll tax, its two predecessor taxes. The idea was that, if council tax is half property tax and half poll tax, single people should pay only half as much of the poll tax part as couples – a reduction of a quarter of the total.
18. This structure has potentially significant distortionary effects. Under council tax, unlike the poll tax, the reduction for single-adult households depends on the value and tax band of the property. Less council tax is payable in total if a single person occupies an expensive, high-banded property and a couple a cheap, low-banded property than the other way around. This encourages inefficient use of the housing stock, with single-adult households living in bigger properties, and multi-adult households living in smaller properties, than they otherwise would. With property scarce, a discount that makes it scarcer for those who most need space does not look like sensible policy.
19. One option would be to remove the single person discount entirely. But if it were decided that one wanted to retain a single person discount (to maintain the idea of council tax being a ‘hybrid’ tax system or for some other reason), a simple improvement is available. Rather than the discount being based on the tax band of each property, it should be the same for all properties. For example, it could be set at 30% of the council tax payable on a Band A property. Because the cash value of the discount would not depend on the value of the property, it would no longer incentivise single people to live in bigger houses than they otherwise would.
20. Other discounts, premiums and exemptions can have similar distorting effects to the property market. For example, the exemption for students encourages households consisting only of students to live in larger properties than would otherwise be the case. Sometimes these distortions are the precise goal of the policy – to disincentivise certain types of use of property (for example, as second homes, or as long-term empty properties).
21. Discounts for properties adapted for use by disabled people, which take the form of a 1-band reduction in bill, rather than a percentage reduction like other discounts, add unnecessary complexity. If it is decided to retain these discounts, they could be replaced by percentage reductions – this is likely easier to understand and to administer.

D. The case for changing the Council Tax Reduction Scheme which supports the most vulnerable low-income households, and scope for improving the system.

22. The most striking thing about the CTRS in Wales is that it has not followed the path of localisation and cuts adopted in England. IFS research on [the impacts of localised council tax support schemes](#), published in 2019, found that the reforms in England had reduced working-age households’ total entitlements by 20%, but that councils were failing to collect one-quarter of the extra tax that they were asking for, as many of the 1.3 million households newly required to pay tax were going into arrears. While decisions about what to localise, where to find savings and how much support to provide to whom are ultimately political ones, these findings suggest

that the cuts made in England created posed compliance and financial challenges for both residents and councils.

23. Beyond that, we have little to say about the scope for improving the CTRS. Clearly non-take-up is one significant issue, and so directing efforts to improve that would be worth considering. We are aware of series of reports by Policy in Practice examining aspects of the CTRS in some detail.
24. At a national level, in principle there would be a good case for integrating CTRS into universal credit. But that is not within Welsh control, and would have been better done a decade ago when universal credit was being designed and CTRS was being devolved.

Bangor Business School response to Senedd Local Government and Housing Committee Inquiry into Council Tax Reform

Dr Rhys ap Iwilym, Dr Sara Closs-Davies, Dr Helen Rogers, Dr Ed Jones
11/11/2022

This paper lays out our response to the proposals for Council Tax reforms set out in the Welsh Government's consultation document, [A Fairer Council Tax](#), published in July 2022.

Summary:

The Welsh Government's proposals represent a very modest set of reforms to the current Council Tax regime. As such, they fail to address the well-recognised faults of that regime to any significant degree.

The case for reforming Council Tax:

[Adam et al \(2020\)](#) conclude that 'Council Tax is out of date, regressive and distortionary'. We concur with this view. In particular, we note:

1. The highly regressive nature of Council Tax.
2. The opaque nature of tax rates, as a result of,
 - i. out of date property valuations,
 - ii. subjective valuation methods, and
 - iii. banding.
3. The complexity of discounts, reliefs, and exemptions.

The regressive nature of Council Tax:

The regressive nature of Council Tax is widely acknowledged and understood (see, for example [Ifan and Poole 2018](#)). The Consultation Document states clearly that the 'Welsh Government is committed to creating a fairer and more progressive council tax'. However, the current proposals are limited to increasing the number of bands and changing the tax rates for each band. Tax rates for the new bands are not discussed.

Of the options for reform considered by [Adam et al \(2020\)](#), a continuous proportional tax rate has the most significant impact in reducing the regressiveness of Council Tax. It is unclear, therefore, why the current proposals seek to retain banding.

We would encourage the consideration of a continuous and proportional tax rate allied with a tax-free allowance, in order to achieve a truly progressive property tax.

Property valuation:

The current proposals involve implementing taxes in April 2025 based on valuations from April 2023, with a commitment to carrying out subsequent revaluations at least once every five years. The

proposals, therefore, suggest introducing the new regime based on valuations that are already 2 years out of date.

It is unclear why any future commitment to revalue are any more credible than those that have been made in the past. Changing the methods of valuation, to make use of hedonic pricing models, could hardwire currency of valuation into the system. However, the proposals do not address issues around the nature of the valuation methodologies to be used.

Property valuation methodologies have evolved significantly since the previous valuations of 1993 and 2003. In our view, the subjective survey methods used in the previous valuations are outdated. Hedonic pricing models should be used to provide cheap, less subjective and more timely valuations. These models are widely used in both the banking industry (to continuously update mortgage loan-to-value measures for regulatory compliance) and in the property industry (e.g. [Zoopla](#)). They can ensure consistency and transparency in valuation.

Continuously updated property valuations would foster a fairer tax system, so that taxpayers are compensated more quickly for having paid higher taxes when property values are high and paying less tax when property values reduce during a downturn in the property market.

Hedonic pricing models are dependent on high quality data (property characteristics and transactions data). However, we believe that the engagement of taxpayers in checking and confirming such data has the potential to improve understanding of valuations and subsequent tax liabilities. We believe that such an approach would be consistent with the [Welsh Revenue Authority's "Cydwethio, Cadarnhau, Cywiro"](#) philosophy.

We repeat here our recommendation (see [ap Gwilym et al 2020](#)) that a cadastral database for Wales should be established under the control of a single agency.¹ This would bring together the land registration, mapping and valuation functions within a single entity, as has been successfully achieved in Northern Ireland. The database should take advantage of modern GIS techniques, as well as the valuation methodologies discussed above. This would likely have significant benefits beyond local taxation in areas such as planning and agriculture, by ensuring consistency and compatibility of data.

There seems to be an implicit assumption in the current proposals that valuations would be carried out by the VOA. It is unclear to us whether the services currently provided by the VOA represent value for money, or whether the VOA is best placed to develop a hedonic pricing model or cadastral database for Wales.

¹ A cadastre records information on public and private land ownership, rights and interests on the land, alongside information on the value of the land, the natural status of the land and the use of the land. It therefore has benefits beyond tax administration.

The main advantage of a cadastre is the information it provides to different users from one central source. It can play a central role in the public management and administration of land ownership relating to property and property issues e.g. identifying land use restrictions, planning applications, facilitating public access to local plans for citizens to engage and provide feedback, to guide infrastructure and construction projects, and the monitoring of land use. The disadvantage is the cost of the project of initially establishing a cadastre to provide these benefits.

Examples of effective cadastres include those in Denmark, Estonia and the state of Montana in the USA.

Communication with taxpayers

It is crucial that taxpayers are provided with a clear and understandable explanation of how their council tax liabilities and property values have been calculated. Calculations should include granular data, such as number of rooms held, garage, etc. This allows taxpayers with the opportunity to understand, question and challenge their tax obligations and liabilities.

It is important that taxpayers are aware (and reminded) of discounts, allowances etc. available. This information could be sent to taxpayers as an attachment to their council tax bill document, at a time when they are most likely to check and challenge their liability, whilst also rescuing the amount of documents sent to taxpayers (too many documentations sent to taxpayers could lead to complexity).

Consultation is needed with representatives of the financially worse off and vulnerable groups in society to understand how council tax reforms may affect them. Consultation should also include social welfare advisory organisations across Wales who regularly help people with their tax liabilities and debt. Small local voluntary organisations should be approached as well as the well-known established advisory organisations so that a range of different groups in society and voices are heard.

Discounts, reliefs, and exemptions:

The current proposals continue to rely on discounts, reliefs and exemptions. This is necessary because the proposals do not address the underlying regressiveness of Council Tax. In our view, a truly progressive council tax, as proposed above, would remove the need for the majority of these schemes.

Concerns around the impact of changes to property taxes on asset rich, income poor individuals represent a significant political obstacle to their implementation. Evidence is limited regarding the prevalence of such individuals, and as such appropriate transitional and/or deferral mechanisms are important in implementing such changes.

Transitional arrangements:

A sudden shift from April 2003 to April 2023 valuations may well create a significant increase in council tax liabilities for some taxpayers. Thus, allowances must be made available for the financially worse-off and vulnerable groups in society during the early implementation period of this proposed tax reform change.

Such allowances could include (a) tapering the new council tax liability during the early years of implementation for the less financially well-off and vulnerable groups in society; (b) implementing early modes of communication with taxpayers and explaining to them their potential council tax liabilities well in advance of the tax liability due date, allowing time for taxpayers to plan and budget; (c) providing tailored 'time to pay' schemes whereby taxpayers spread any additional tax over a period of time according to their own individual financial circumstances and needs.

Liability for property taxes:

Occupiers are currently liable for paying Council Tax. The current proposals are silent with regards to liability, suggesting that there would be no change.

There is overwhelming evidence (see, for example, [Hilber 2015](#)) that the economic incidence of property taxes falls on the property owner rather than the occupier. Changing the financial liability of property taxes to coincide with their economic incidence would significantly improve the transparency of the tax system. Shifting the financial liability from tenants to landlords would also mitigate against arguments in favour of widespread exemptions.

Communities:

The consultation document states that the Welsh Government envisions a tax that connects people with communities.

Our view is that there tends to be a lack of awareness amongst the public of what Council Tax payments fund and whether or not they are used efficiently and effectively.

Clear communication about how council tax is used and spent in the local community can aid and improve acceptance and compliance of a tax, especially when it increases a taxpayer's tax burden. Current Welsh council tax bills usually contain a breakdown of the proportion of the tax used to pay for certain local services e.g., police, refuse etc. However, a retrospective analysis using clear and simple images (e.g., graphs, photos etc.) of how the tax was spent during the previous year on community-related matters might be more meaningful and powerful.

This could also improve a sense of community whereby taxpayers are made aware of how their money has contributed (made a difference) to help improve their local community.

The current proposals do not discuss ways to increase the accountability of local authorities. The vast majority of funding for LAs will continue to come from WG and the vast majority of LA spending will be on statutory services rather than those which most people view as 'local services'. However, control over tax rates is key to LA accountability, and the consultation document is silent on this issue.

Conclusion:

The proposals set out in the Welsh Government's consultation document, A Fairer Council Tax, represent a very modest set of reforms to the current Council Tax regime.

Whilst updating the property valuations on which Council Tax is based is well overdue, the other proposals contained in the document are too modest to address the underlying weaknesses of the Council Tax system. This is tacitly accepted by the document in its commitment to "explore alternative approaches to the council tax for longer term consideration, such as a local land value tax or unbanded systems".

The innate regressiveness of a banded Council Tax is no longer defensible in our view. We do not see any justification in the document for failing to move to either a proportional system (as considered by Adam et al) or, preferably, a progressive system with a tax-free allowance.

Furthermore, the current proposals do not lay any foundations for future, longer-term, moves in the direction of progressivity or LVT. Our suggestions for modern valuation techniques couched in a comprehensive cadastral database would, in our view, lay these foundations.

Y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai: Diwygio Treth y Cyngor

Jon Rae, Cyfarwyddwr, Cyfarwyddwr Adnoddau

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru – Llais Cyngorau Cymru

Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) yn sefydliad trawsbleidiol dan arweiniad gwleidyddol sy'n ceisio rhoi llais cryf i lywodraeth leol ar lefel genedlaethol.

Rydym yn cynrychioli buddiannau llywodraeth leol ac yn hybu democratiaeth leol yng Nghymru.

Ein haelodau yw'r 22 o Gyngorau yng Nghymru ac mae'r tri awdurdod tân ac achub ac awdurdodau'r tri pharc cenedlaethol yn aelodau cyswllt.

Credwn fod y syniadau sy'n newid bywydau pobl yn digwydd yn lleol.

Mae cymunedau ar eu gorau pan maent yn teimlo eu bod wedi'u cysylltu â'u cyngorau trwy ddemocratiaeth leol. Trwy hyrwyddo'r cysylltiadau hynny, eu hwyluso a'u cyflawni, gallwn ddatblygu democratiaeth leol fywiog sy'n galluogi cymunedau i ffynnu.

Ein nod pennaf yw hyrwyddo llywodraeth leol ddemocrataidd a buddiannau Cyngorau yng Nghymru, eu diogelu, eu cefnogi a'u datblygu.

Byddwn yn cyflawni ein gweledigaeth drwy

- Hyrwyddo swyddogaeth a statws cyngorwyr ac arweinwyr cyngorau
- Sicrhau'r rhyddid mwyaf yn lleol mewn deddfwriaeth neu ganllawiau statudol
- Dadlau o blaid cyllid cynaliadwy a hirdymor i gyngorau a'i sicrhau
- Hybu gwelliant dan arweiniad y sector
- Annog democratiaeth leol fywiog gan hybu mwy o amrywiaeth
- Cefnogi cyngorau i reoli eu gweithluoedd yn effeithiol

Cyflwyniad

Mae hwn yn ymchwiliad pwysig ac amserol ac mae'r papur briffio hwn yn seiliedig yn bennaf ar ein hymateb i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar "Dreth Gyngor Decach". Trafodwyd hyn yn fanwl gan arweinwyr a oedd yn bresennol yng nghyfarfod Bwrdd Gweithredol CLILC ar 30 Medi ac mae hefyd wedi cael ei ystyried gan Gymdeithas Trysoryddion Cymru a'r Grŵp Trethiant Lleol; sef grŵp sy'n cynnwys y swyddogion refeniw a fydd yn gyfrifol am weinyddu'r broses o bontio i'r system newydd.

Ar y cyfan mae cefnogaeth gyffredinol i'r cynigion i wneud y system o drethiant domestig lleol yn decach ac mae'n dangos Cymru ar ei gorau yn ymgynghori ar newidiadau a fyddai'n arwain at drethiant mwy graddoledig nag mewn rhannau eraill o'r DU. Ar wahân i Ogledd Iwerddon, Cymru yw'r unig wlad i gyflwyno ailbrisiad o dreth y cyngor ers pan gyflwynwyd y dreth yn 1993.

Yr effaith bosibl o ailbrisiad treth y cyngor a bandiau treth y cyngor diwygiedig ar gyllid a gweinyddiaeth llywodraeth leol.

Yn ein hymateb i'r ymgynghoriad i Lywodraeth Cymru, fe wnaethom gytuno â chasgliad yr adroddiad a gomisiynwyd gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllid (IFS) y dylid ailbrisiad a diwygio treth y cyngor. Y prif reswm dros wneud hyn yw bod y system bresennol wedi dyddio. Nid oes yr un system drethiant arall yn seiliedig ar werthoedd sydd bron yn 20 oed. Mae'n gwanhau hygyrdd y system ariannol. Os nad yw'r sylfaen dreth yn seiliedig ar wybodaeth gyfoes, mae'n gwanhau'r contract cymdeithasol ac enw da llywodraeth leol o safbwynt y cymunedau y mae aelodau'n eu cynrychioli.

Mae gennym bryderon y gallai'r rhai sy'n gwrthwynebu'r polisi weld hyn fel ymarfer 'codi arian' a byddwn yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru ar yr elfen gyfathrebu. Yn ogystal, credwn y dylai amseriad yr ailbrisiad gael ei ystyried yn ofalus mewn perthynas â'r amodau economaidd (a ffactorau eraill) ar y pryd.

Mae'r system 'fandio' bresennol yn atchweliadol dros ben o safbwynt gwerthoedd eiddo ac yn sgil hynny, incwm. Mae i'r strwythur bandio presennol fanteision o ran rhwyddineb gweinyddu ond mae'r anghydraddoldeb o ran cyfran y dreth a delir o gymharu â gwerthoedd yr eiddo yn gwbl hysbys. Mae'r anghydraddoldeb hwn i'w weld yn glir os edrychir ar yr eiddo ar yn naill ben a'r llall i'r raddfa fandio, sef A i I. Yn y system fandio bresennol mae 57% o'r holl eiddo yn y 3 band isaf a dim ond 5% yn 3 band uchaf (G i I). Mae'r rhan fwyaf o eiddo ym Mand C. Mae 'cynffon' hir yn nosbarthiad yr eiddo nad ydynt wedi'u cipio'n llawn yn y 9 Band.

Yn ddelfrydol dylai'r system fod yn seiliedig ar brisiad parhaus. Gellid edrych yn fwy manwl ar hyn. Fel y mae'r IFS yn nodi, mae hyn yn rhan o'r system bresennol yng Ngogledd Iwerddon ac yn rhywbeth a argymhellwyd mewn papur IWA gan Gerry Holtham. Ond nad yw hyn yn ateb ymarferol oherwydd cyfyngiadau deddfwriaethol yna dylid ychwanegu rhagor o fandiau.

O dan fodel yr IFS byddai 12 band ac o bosibl uchafswm o 15 yn cael eu harchwilio er mwyn cipio'r gynffon ar y pegwn dosbarthu uchaf. Ffynhonnell arall o atchweliad yw'r perthnasoedd cyfrannol rhwng y bandiau a gellid gwneud hyn yn haws i'w ddeall os yn seiliedig ar ganrannau syml yn hytrach a'r 'nawfedau' y cyfeirir atynt o dan y trefniadau presennol.

Roedd yr achos ar gyfer trefniadau pontio yn un o'r materion a drafodwyd yng Nghyfarfod Bwrdd Gweithredol CLILC ar 30 Medi 2022 ac a amlygwyd gan arweinwyr. Os bydd y bandio yn aros yr un fath yn fras, yna dylid ystyried cyfyngu ar nifer y bandiau y gallai unrhyw aelwyd godi i fyny iddynt yn unrhyw un flwyddyn fel y digwyddodd yn ystod yr ailbrisiad blaenorol. Fel arall, cynnydd wedi'i gapio, er enghraifft o 10% yn unrhyw un flwyddyn a chymryd y gellir rheoli'r elfen o benderfyniad lleol ar gyfer y cyfrifiad. Dylid ariannu hyn y tu allan i'r system a dylai fod yn hawdd ei ddeall o safbwynt y trethdalwr ac yn hawdd i'w weinyddu.

Y manteision a'r anfanteision posibl o ailbrisiu eiddo yn rheolaidd ar weinyddiaeth llywodraeth leol, a'r effaith ar y rhai hynny sy'n gyfrifol am dalu treth y cyngor.

Rydym yn cytuno â Llywodraeth Cymru y dylid ailbrisiu o leiaf bob pum mlynedd, a lle bo'n bosibl dylai hyn fod wedi'i ysgrifennu mewn cyfraith. Bydd ailbrisiu bob pum mlynedd yn galluogi sylfaen dreth adweithiol sy'n sensitif i'r hinsawdd ariannol ac nad yw'n digwydd yn rhy aml nac yn rhy feichus.

Gydag ailbrisiu mwy aml ni fyddai angen y darpariaethau sydd â'r potensial i ailfandio eiddo ar y pwynt gwerthu, lle mae gwaith sylweddol wedi cael ei gynnal. Ni fydd perchnogion presennol sydd wedi buddsoddi yn yr eiddo yn gweld unrhyw gynnydd yn eu treth cyngor ond gallai fod yn sioc i berchnogion newydd. Opsiwn tecach fyddai i welliannau i eiddo gael eu hystyried ym mhob ailbrisiad ar yr amod bod hynny'n digwydd bob 5 mlynedd.

Effeithiolrwydd y fframwaith ar gyfer gostyngiadau ac eithriadau treth y cyngor, a sut y gallai'r system gael ei datblygu a'i gwella.

Mae'r rhestr hon o ostyngiadau yn amlwg wedi'i datblygu dros gyfnod hir ac yn cwmpasu nifer o amgylchiadau; mae nifer y categorïau hefyd wedi tyfu ers eu cyflwyniad ym 1993. Rydym yn deall bod gweithgor wedi'i gynnull i drafod y mater hwn. Mae'r grŵp yn ceisio canfod sut mae pob gostyngiad ac eithriad yn gweithio ar hyn o bryd, os ydynt yn briodol ac yn addas i'r diben, os oes achos am newid yn seiliedig ar dystiolaeth ac os oes gan Weinidogion Cymru unrhyw bwerau presennol i wneud unrhyw newidiadau. Bydd cynigion ar gyfer newid i ostyngiadau ac eithriadau yn cael eu llywio gan gasgliadau'r gweithgor ac ymgynghorir arnynt yn fanylach maes o law.

Yn ein hymateb i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru, fe wnaethom nodi y dylai fod â hyblygrwydd llawn i osod y gostyngiadau eiddo gwag ac oedolyn sengl statudol yn genedlaethol. Byddai gosod hyn yn lleol yn arwain at ormod o wahaniaethau rhwng awdurdodau lleol ac yn sbarduno cwynion ynghylch loteri cod post. Bydd ei osod yn genedlaethol yn sicrhau tegwch.

Yr achos dros newid Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor sy'n cefnogi'r aelwydydd incwm isel mwyaf diamddiffyn, a chwmpas ar gyfer gwella'r system.

Dylai'r Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor barhau i fod yn seiliedig ar brawf modd ac rydym yn deall bod dyluniad y cynllun yn fater sy'n destun trafodaethau gweithgor. Yr egwyddorion pwysicaf yw bod y cynllun yn syml i'w weinyddu ac yn hawdd i dderbynyddion y gostyngiadau ei ddeall. Mae'r ymagwedd o ran llythyrau hysbysu yn enghraifft o broses feichus. Mae llawer wedi'i ddweud am symlrwydd cymharol cynlluniau bandiau ond mewn gwirionedd nid yw cynlluniau bandiau'n syml o bell ffordd, nid ydynt yn hawdd i'w deall ac maent yn cynnwys nifer o anawsterau i'r derbynyddion. Mae'r system bresennol yn gweithio'n dda a'r cwbl sydd ei angen yw gwelliannu i sicrhau ei bod yn parhau i gefnogi aelwydydd diamddiffyn a chynyddu cyfleoedd rhannu data rhwng Awdurdodau Lleol a'r Adran Gwaith a Phensiynau

Dylai fod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i osod cynllun cenedlaethol i'w weinyddu'n lleol gan gynghorau, sy'n caniatáu i Lywodraeth Cymru wneud newidiadau yn ystod y flwyddyn os oes angen. Mae digwyddiadau diweddar fel y pandemig wedi dangos i ni na all y rheoliadau addasu i newidiadau sy'n digwydd yn ystod y flwyddyn. Mae hyn oherwydd bod y rheoliadau'n cael eu pennu a'u cymeradwyo a bod angen i'r awdurdod lleol wedyn fabwysiadu'r cynllun hwnnw erbyn 31 Ionawr bob blwyddyn. Ni ellir gwneud unrhyw newidiadau hyd nes bod y gyfres nesaf o reoliadau wedi'u pennu. Os bydd Gweinidogion Cymru yn gosod cynllun cenedlaethol gallant wneud newidiadau (gyda'r ymgynghoriad angenrheidiol ac ati) ac ymateb yn fwy effeithiol i unrhyw sefyllfaoedd sy'n codi.

Ni all adolygiad o'r CGTC fod yn effeithiol heb ailedrych ar y cyllid cysylltiedig. Nid yw'r £244m a ddyrennir i awdurdodau lleol gan Lywodraeth Cymru bob blwyddyn yn ddigon o bell ffordd ar gyfer costau'r cynllun. Gan dderbyn mai cyd-gyfrifoldeb yw hyn ac y dylai costau cynyddol y cynllun fod â dylanwad ar dreth y cyngor a osodir, dim ond gwneud y sefyllfa hon yn waeth wnaiff y nifer cynyddol o lwythi achosion a'r argyfwng costau byw parhaus.

Materion eraill a godwyd yn yr ymateb i'r ymgynghoriad

Diffyg dewis amgen i draddodeb

Byddai system treth y cyngor fwy teg yn gwneud cosbau'n llai tebygol, fodd bynnag, roedd pwerau amgen am gael eu trafod unwaith yr oedd colled traddodeb wedi digwydd. Yn dilyn y pandemig rydym yn deall bod Llywodraeth Cymru yn disgwyl ymatebion i'r ymchwil a gomisiynwyd ganddynt a bydd gennym ddiddordeb yn y casgliadau Mae Awdurdodau Lleol yn cael eu hunain mewn sefyllfaoedd anodd gyda rhai dyledwyr 'gwrthod talu' ac yn rhy aml o lawer yn gorfod dileu dyledion sylweddol a hynny ar draul pob trethdalwr.

Mwy o bwerau rhannu data

Byddai gwell rhannu data, yn arbennig rhwng yr ACC/Awdurdodau Lleol/CTheF o fantais i bawb cysylltiedig â darpariaeth gwasanaethau cyhoeddus. Efallai y dylid edrych i mewn i hyn yn iawn fel rhan o ymrwymiad y llywodraeth hon i 'wneud treth y cyngor yn decach'. Dros y ddwy flynedd a hanner ddiwethaf rydym wedi gweld pa mor gyflym y gall awdurdod lleol gwrdd â heriau (grantiau busnes, taliadau hunan-ynysu, tanwydd y gaeaf, taliadau costau byw) a byddem yn falch o gefnogi unrhyw weithgorau i ddatblygu trefniadau gweithio gwell rhwng yr holl gyrff cyhoeddus.

Local Government and Housing Committee – Inquiry into council tax reform

The Bevan Foundation is Wales' most influential think-tank. We aim to end poverty and inequality by working with people to find effective solutions and by inspiring governments, organisations and communities to take action. We are grateful for the opportunity to submit written evidence to the Housing and Local Government Committee's inquiry into council tax reform. Our response addresses each of the terms of reference set out in the consultation document in turn, with our response on points 3 and 4 (deductions and the Council Tax Reduction Scheme) merged.

The potential impact of a council tax revaluation and revised council tax bands on local government finances and administration.

Council tax revaluation is overdue in Wales and will help ensure that the tax people pay better reflects their wealth. We also believe that introducing more council tax bands would be a positive measure and would welcome any steps towards a system that is more finely grained.

Retaining a model of taxation that is primarily based on property value as opposed to income means that the system will continue to have unfair elements, however. For example, renters could see their council tax repayments increase despite them not receiving any financial benefit from the increase in the property price of the property they are renting. It is therefore vital that the Welsh Government continues to explore alternative approaches to the council tax for longer term consideration.

We have not undertaken detailed work on the impact of revaluation and revised council tax bands on local government finances and administration and therefore cannot offer any detailed comments on what the potential impact of reform is likely to be in this context.

The potential benefits and disadvantages of regular property revaluations on local government administration, and the impact on those liable to pay council tax.

We believe that regular property revaluations will ensure council tax more consistently reflects property values. This is likely to be of benefit to those who are liable to pay for council tax, ensuring that the tax they pay more accurately reflects their wealth.

There is a need to consider the revaluation process alongside the annual council tax setting process. A household that sees their property rebanded from a Band C to a D would on average see their bills increase by 12% and a household that sees their banding increased from a Band D to Band E would see their bill increase by 22%. These represent significant increases in expenditure and could present a challenge for medium to low-income households that are not entitled to support through the Council Tax Reduction Scheme (CTRS). The average Band D council tax in Wales in 2022/23 stood 2.7% higher than in 2021/22, with the increase as high as 5% in Pembrokeshire. The combination of the annual uplift alongside the re-banding could push some households into financial stress.

Despite being in favour of regular revaluation we do believe that this work should not distract from the need to explore alternative approaches to the council tax for the longer term.

We have not undertaken detailed work on the impact of regular revaluation and revised council tax bands on local government finances and administration and therefore cannot offer any detailed comments on what the potential impact of reform is likely to be in this context.

The Council Tax Reduction Scheme and council tax deductions

The current system of discounts, disregarded persons and exemptions are not fit for purpose. In our 2020 report, *Solving poverty: Reforming help with housing costs* the Bevan Foundation outlined how the current system does not target support effectively and its complexity can often lead households to miss out on support they are entitled to.¹

One proposal for reform made by the Bevan Foundation at the time was to scrap the single person 25% discount on council tax with savings reinvested into the Council Tax Reduction Scheme (CTRS). In 2020/21 over 500,000 households received a 25% discount off their council tax, predominantly due to the single person discount. This figure included just over 210,000 who are also eligible for CTRS, meaning that there were approximately 290,000 households in Wales receiving a discount on their council tax regardless of their income, approximately 1 in 5 of all council tax eligible dwellings in Wales.

The inequity in the current system is emphasized when comparing the number of households in receipt of the single person discount with the number of couples with children who receive support towards their council tax costs. Across the board, there are approximately 290,000 people living in poverty in households where there is only a single adult or a single adult with a child. Whilst this is higher than the number who are eligible to receive CTRS, it is still considerably less than the overall number of households who receive a 25% discount.

By contrast, there are approximately 240,000 people living in poverty in couple households with children. Only around 23,000 of these households receive CTRS, with none eligible for the 25% discount. This means that whilst there are approximately 215,000 single person households receiving a discount despite not living in poverty, there are approximately the same number of couple households with children who receive no support at all despite living in poverty.

There are some arguments for retaining the single person discount. A single person household likely to put less demand on council services such as waste collection, for example, and therefore it may be viewed as fair for them to make less of a contribution. A stronger argument in favour of the reduction is that council tax accounts for a greater proportion of a single person's income than a couple household. This is on top of a single person having to spend a greater proportion of their income on other housing costs such as rent or energy payments. Indeed, this is one of the key reasons for why single person households are more likely to live in poverty than couple households. Providing a

¹ <https://www.bevanfoundation.org/resources/solving-poverty-reforming-help-with-housing-costs/>

universal discount to single person households therefore may promote take up and help ease the pressure on some low income single person households.

This argument is undermined, however, by the evidence we gathered by the Bevan Foundation at roundtable discussions in 2019 and 2020. We heard that there are a number of households who are trapped in poverty who are not applying for CTRS as they think they are already receiving it in the form of the single person discount. This means that the single person discount may be leading to some households paying 75% of their council tax when in fact they do not need to be paying anything at all. The breadth of the discount may therefore, actually be curtailing the effectiveness of the more generous CTRS system. Abolishing the single person discount may therefore lead to greater clarity. Funds saved from the abolition could then be reinvested to increase the number of households eligible for CTRS, providing greater support to single people and families living on the margins of poverty than is currently the case.

The issues set out above are exacerbated by a lack of information that is publicly available around the single person discount and CTRS. For example, there is a lack of published information that allows someone to work out if they might be eligible for CTRS without them having to undertake the application process. The Welsh Government's own guidance also makes it difficult for households to understand whether they can be classified as a single person for the purposes of council tax.²

We also believe that there remain significant improvements that could be made to council tax debt collection practices. In our 2021 report, *Debt in the pandemic* the Bevan Foundation outlined how current debt collection practices exacerbated the challenges faced by some low-income households, for example making those who are in arrears liable for their outstanding bill in full or by charging additional fees.³ We believe that such practices should be prohibited.

Alongside prohibiting unfair practices, we believe that more needs to be done to ensure preventative approaches are taken to council tax debt. If a household falls into arrears on council tax, we believe that a local authority's first action should be to assess what support might the household be entitled to. For example, should the household be receiving CTRS? Taking a preventative rather than an enforcement approach would significantly ease the stress faced by Welsh families.

² <https://gov.wales/council-tax-discounts-and-reductions-information-leaflet>

³ <https://www.bevanfoundation.org/resources/debt-in-the-pandemic/>

Written Evidence to The Senedd's Local Government & Housing Committee

About Fairer Share

Fairer Share is a cross-party campaign group fighting to raise attention to the problems of Council Tax in England and Wales. We believe that replacing both Council Tax and Stamp Duty / Land Transaction Tax with a Proportional Property Tax (PPT) provides a fiscally responsible and progressive measure that would provide needed relief for low and middle-income families and help create a fairer and more efficient property market. Stamp Duty is maintained for buy-to-lets, second homes and foreign-owned homes. There is a PPT surcharge rate for those fortunate to own a second or holiday home. To prevent any unfairly high tax increases, no one will have to pay more than £100 a month more than they currently do in Council Tax.

1. The potential impacts of council tax revaluation and revised council tax bands on Government finances and administration

To assess the feasibility of our proposal we have commissioned two reports looking into the practicalities of moving to a PPT. A necessary stage of this is revaluation and assessment of the impact on [local government finances](#) and revaluation.

The move to PPT would create a new source of revenue. There are three arguments in favour of councils receiving a direct share of the PPT revenue raised in their area. It would mean that:

- voters could hold local councillors to account for local tax and spend decisions;
- councils do not give-up revenue-raising power to national politicians; and,
- councils have incentives to pursue local growth so as to increase local tax revenues.

Significantly, with revenue based upon annually updated house prices, councils would retain a share of the uplift in house prices that their policies create.

These arguments can all be recognised within the design of PPT, along the following lines:

- PPT revenues are split into a council allocation and a central government allocation. A council and central government would each “own” a share of the PPT rate. The council allocation would ideally be large enough to encourage councils to pursue local growth initiatives.
- Councils are given power to flex the rate of PPT that gives them their PPT allocation. Councillors could make decisions to increase or decrease the rate on their PPT allocation, much like councillors can make decisions to vary Council Tax now.

Stability in PPT revenues would be desirable at both a local and national level. Should there be times when revenues from PPT drop significantly, the Government could step in with grants to fill the gap

Valuation was last completed in Wales in 2003 resulting in taxes failing to be proportionate to means. Yet in many places around the world including the Netherlands, USA, Canada and Australia revaluations take place on a regular basis. This would ensure that those who have benefited from higher house prices shall pay taxes proportionate to that increase.

Since PPT would decrease the size of the deficit, then it provides fiscal space to local authorities to either lower rates, or to increase funding elsewhere. This increase will be particularly helpful in addressing Wales' speculative property boom as it will discourage using housing as an investment, as opposed to a home. This means that there is no risk of hurting council finances by implementing a PPT.

Fairer Share's numbers for England indicate that 8.7 million households would be removed from property tax altogether, as the obligation to pay is transferred to the landlord. This would save tenants time and local councils £400 million in annual administrative costs. We would expect a commensurate saving in Wales.

2. The potential benefits and disadvantages of regular property revaluations on local government administration, and the impact on those liable to pay council tax.

Fairer Share's modelling has focused on councils in England and would lead to a 0.48% PPT rate in order to recoup the foregone revenue from Council Tax and Stamp Duty. The equivalent PPT rate for Wales would be 0.62%. There is a 1.24% surcharge rate for those who own second homes or holiday homes in Wales. This is designed specifically to protect holiday communities.

Alarming, the tax base for Council Tax has not been revised in Wales since April 2003. Since then the average house has risen in value by 167%, equivalent to a 9% annual rise. However, this increase has not been distributed evenly. Where the average home in Gwynedd has increased in value by 173% (9.1% p.a.), in neighbouring Conwy the average house price has risen by 142% (7.5% p.a.). Given these differences are not accounted for in the tax rates, then a comparatively wealthier family in Gwynedd will likely be underpaying on their Council Tax relative to a less wealthy family in Conwy.

Perhaps more alarmingly is that Band I houses pay just 3.5x more than Band A homes, despite their properties now being at least 9x as valuable. This clearly points to an unfairness in the way Council Taxes are calculated, and ends up with the most vulnerable paying a higher share of their wealth than the most well-off individuals.

3. The effectiveness of the framework for council tax discounts and exemptions, and how the system could be developed and improved.

The current system of council tax discounts is not fit for purpose. Take-up of Council Tax Reduction Scheme (CTRS) is likely to be as low as 55% of eligible households. This number continues to decline. There is also evidence that when households receive universal credit,

they become less likely to access CTRS even though they likely remain eligible. By placing the burden on potentially vulnerable individuals to access support, rather than providing it automatically it will always be a failed system with too many people falling through the cracks.

There are steps that can be taken to improve this. For example, some councils in England have put on all council tax documentation that help may be available. However, this will not ever amount to universal uptake, and people will always fall through the cracks. Only through fundamental reform to the regressive nature of Council Tax can a significantly fairer system be created.

Fairer Share's PPT would decriminalise non-payment of council tax, and introduce a system allowing individuals to defer their payments until they are in a more stable financial position. Given the PPT is already significantly more progressive than Council Tax, consequently resulting in tax cuts for most low-income families, then this would result in a substantial improvement from the current approach.

4. The case for changing the Council Tax Reduction Scheme which supports the most vulnerable low-income households, and scope for improving the system.

The problem with relying on Council Tax reduction schemes is that where they are opt-in they will never be sufficiently well distributed, and they also create additional administrative burdens on local Governments. It would be much more efficient to simply provide a single tax on property values, requiring little intervention on a case-by-case basis to ensure equitability. Moreover, the PPT removes the need for anything to exist given it would see much larger cuts to Council Tax than what is provided to those who do manage to access the reduction scheme.

Furthermore, by taxing holiday homes and investment properties fairly, at 1.24% of their property value, additional revenue will be raised allowing councils to provide even more targeted cuts and better funded welfare schemes to relieve poverty much more effectively than is currently done.

For example, an investment property worth £500,000 in 2003 in Monmouthshire would pay just £3,445.84 in Council Tax. Since then the average house has risen in price by 183% in Monmouthshire and we can assume that house is now worth £1,415,000. Under PPT's surcharge rate of 1.24% that property would pay £17,546 annually.

This additional revenue would go towards supporting vulnerable low-income households, support for the local community and encouraging a fairer distribution of wealth that works for local residents. If the owner does not wish to pay the additional tax, he or she can sell the property, thus facilitating a more efficient housing market.

Local Government and Housing
Committee,
Welsh Parliament,
Cardiff,
CF99 1SN

Response to Local Government and Housing Committee inquiry into council tax reforms

Written Submission from the National Residential Landlords Association

Thank you for the opportunity to respond to this consultation. The National Residential Landlords Association (NRLA) is grateful for this chance to give our view regarding council tax reforms in Wales. Our response to the consultation is as follows:

About the NRLA

The National Residential Landlords Association (NRLA) represents over 99,000 private-sector residential landlords in England and Wales. The NRLA provides support and advice to members and seeks to raise standards in the Private Rented Sector through our code of conduct, training, accreditation and the provision of guidance and updates on legislation affecting the sector.

Deadline - Friday 11 November 2022.

- 1) The potential impact of a council tax revaluation and revised council tax bands on local government finances and administration.

The NRLA does not think there would be any immediate impact on local government finances. However, a revaluation and a revision of council tax bands will require significant work between local authorities and the Valuation Office Agency (VOA). The NRLA discusses further issues around the VOA in our response.

Additionally, the Institute for Fiscal Studies highlights in their report¹ that a council tax revaluation, either a pure revaluation or a less regressive system will have a fall in tax bases under both systems for some local authorities.

- On a pure revaluation, where a system of 9 bands is retained, band thresholds are set so that nationally the same proportion of properties are in each band as now, and the same tax relativities apply to each tax. -
 - Overall, most local authorities would be set to have no or very small changes to their tax bases. The most significant estimated increases are in Isle of Anglesey (up 7%), Blaenau Gwent (up 6%), and Merthyr Tydfil (up 6%), while the biggest falls are in Flintshire (down 7%) and Wrexham (down 7%).
 - On a less regressive system with three additional bands (2 at the bottom and one at the top), and tax relativities that are more proportional to value but not fully proportional -
 - The report states that “It shows that the average tax relativity would increase most in Monmouthshire and the Vale of Glamorgan, reflecting both their high average property values (high value properties get taxed more under a less regressive system) and the effect of revaluation (which we estimated would see properties in these areas moving up bands). Average tax relativities would also fall in Northeast Wales, and most of the South Wales Valleys. In the former, that would largely reflect the impact of revaluation (given below average increases in property values).
- 2) Any reduction in local authority finances could negatively affect the support for social and private housing in the authority. Welsh Government should be wary of unintended consequences towards individual local authorities and their finances. The NRLA would also advise that any additional tax revenue from revaluation be ringfenced to support landlords and tenants in the Private Rental Sector (PRS). The potential benefits and disadvantages of regular property revaluations on local government administration, and the impact on those liable to pay council tax.

¹ https://ifs.org.uk/sites/default/files/output_url_files/Updated-analysis-of%252520the%252520effects-of-revaluating-%252526-reforming-council-tax-across-Welsh-local-authorities.pdf

The NRLA thinks the Welsh Government should set new guidelines for the VOA as part of their ongoing work on creating a fairer council tax system.

The objectives should read as follows:

- To ensure fairness and consistency throughout the council tax system.
- To provide clearer guidance for the VOA that properties should not be disaggregated into multiple units for council tax, unless each individual unit is self-contained. This would prevent tenants in houses in multiple occupation from paying council tax, reducing potential costs on them.
- To create a more seamless council tax system where property owners can quickly identify and challenge their council tax band, where appropriate.

Introducing new council tax bands creates a risk for landlords renovating and extending properties for tenants. In some cases, this could incur further costs on tenants who are liable to pay council tax. Alternatively, if the landlord pays the council tax on the property, the landlord may find it necessary to increase the rent on the property.

- 3) The effectiveness of the framework for council tax discounts and exemptions, and how the system could be developed and improved.

Landlords are increasingly reporting that their HMOs are being targeted for disaggregation into multiple separate council tax bands by the Valuation Office Agency (VOA).

Under the council tax legislation, the VOA has long-held powers to disaggregate properties into multiple separate units for council tax. Where this happens, the property is split into various band A properties, increasing the total amount of council tax paid on the property by a significant amount.

While guidance does exist on disaggregation, it is too wide in scope, allowing the VOA to disaggregate the property without regard to the suitability of the unit as a self-contained dwelling. Instead, the test in law falls first on the nature of the tenancy agreement. Only if the property is let on a joint arrangement will the VOA generally have to consider the property characteristics before disaggregation.

In cases like this, it typically means that a tenant will become liable for paying the council tax after disaggregation, raising their costs by £1000-£1500 per

annum in most areas of the country. Normally, under a room only letting arrangement, responsibility for paying the council tax falls on the landlord under the hierarchy of liability as the tenants do not have a controlling interest over the entire council tax unit. After disaggregation, each room is an individual unit which the tenant does have the controlling interest for during the tenancy. As a result, they become liable for the council tax under the hierarchy of responsibility.

Room only agreements are common within HMO properties. Primarily because it allows landlords to access the common parts and fulfil their HMO management obligations, but also to ensure tenants are not tied to a contract with another tenant they may not know.

Unfortunately, while this is often the best option for the management of the tenancy and the relationship between tenants, should the VOA investigate, the council tax legislation will default to splitting the property into multiple separate units for council tax. This can often lead to lower-income tenants losing out, as the council tax bill for the room will be their responsibility under the hierarchy of council tax liability.

Welsh Government should take the opportunity to reevaluate the role of the VOA and its powers to disaggregate properties into multiple separate units for council tax. Focusing on the best outcomes for the tenants, this would be ensuring that HMOs are not disaggregated as standard, unless they are clearly self-contained dwellings designed for entirely separate living.

- 4) The case for changing the Council Tax Reduction Scheme which supports the most vulnerable low-income households, and scope for improving the system.

The NRLA believes that the Council Tax Reduction Scheme needs improved accessibility for service users.

Currently, the application is a large document and can be challenging to navigate as users bring all the necessary evidence together.

The NRLA proposes that local authorities can streamline and shorten the process in this digital age. For local authorities to make matters more difficult for low-cost households seems counterproductive.

24BA, City Road
Cardiff, CF10 4RG
Telephone: 0300131 6400
Email: info@nrla.org.uk
www.nrla.org.uk

To conclude, improving accessibility for the scheme would go a long way in helping low-income households.

Josh Lovell

Policy Officer (Wales)

National Residential Landlords Association
Cymdeithas Genedlaethol Landlordiaid Preswyl

Eitem 5

Y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai

1 Rhagfyr 2022 - clawr y papurau i'w nodi

Rhif y papur	Mater	Oddi wrth	Gweithredu
Papur 7	Darparu cartrefi i ffoaduriaid o Wcráin	Y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol	I'w nodi
Papur 8	Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2023-24	Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg	I'w nodi
Papur 9	Asedau cymunedol	Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol	I'w nodi
Papur 10	P-06-1304 Adolygu'r polisi tai dros dro mewn argyfwng sy'n effeithio ar ein cymunedau	Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau	I'w nodi
Papur 11	Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol (LCM) ar y Bil Ffyniant Bro ac Adfywio	Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad	I'w nodi

Jane Hutt AS/MS
Y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol
Minister for Social Justice

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

John Griffiths AS
Cadeirydd, y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN
SeneddTai@senedd.cymru

18 Tachwedd 2022

Annwyl John,

Yn dilyn fy ymddangosiad gerbron y Pwyllgor ar 27 Hydref lle roeddech yn craffu ar roi tai i ffoaduriaid o Wcráin, roeddech wedi gofyn am wybodaeth ddilynol. Rwy'n falch o gael rhoi'r wybodaeth honno i chi yn y llythyr hwn.

Yn gyntaf, roeddech yn gofyn am ffigurau ynghylch nifer y ffoaduriaid o Wcráin sydd wedi symud ymlaen o'u llety cychwynol, pan fo'r wybodaeth o'r llwyfan data ar gael. Mae'n ffigurau diweddaraf o Lwyfan Data Wcráin yn dangos bod 698 o bobl o Wcráin sydd wedi cael llety cychwynol wedi eu cofnodi fel rhai sydd wedi 'symud ymlaen' O'r rhain, mae 508 wedi symud ymlaen o fewn Cymru, a 104 arall wedi symud ymlaen mewn rhannau eraill o'r Deyrnas Unedig ac 86 y tu allan i'r Deyrnas Unedig. Rydym yn cydweithio'n weithredol ag awdurdodau lleol a'r Ganolfan Gyswllt i roi'r holl ddata ar y llwyfan data a bydd y ffigur hwn yn cynyddu wrth i ragor o wybodaeth am leoliadau hanesyddol gael eu hychwanegu.

Roeddech yn gofyn am y newyddion diweddaraf o ran datblygu a defnyddio llety modiwlwr, gan gynnwys cost fesul uned a sut y byddant yn cael eu defnyddio mewn rhaglenni i fodloni'r holl anghenion tai.

Mae Gofynion Ansawdd Datblygu Cymru 2021 yn nodi:

“Defnyddio dulliau adeiladu modern yw'r ateb a ffeirir o ran cyflawni'r amcan. Mae'r dulliau hynny'n cynnwys dulliau a thechnolegau adeiladu amrywiol sydd un ai'n gallu cael eu defnyddio yn lle dulliau traddodiadol (er enghraifft, defnyddio datblygiadau technolegol neu ddigidol), neu sy'n eu hategu (er enghraifft, cynhyrchu cydrannau ar gyfer dulliau adeiladu hybrid sy'n lleihau'r adnodd sydd ei angen ar y safle a/neu'n cyflymu'r gwaith cydosod).”

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Jane.Hutt@llyw.cymru
Correspondence.Jane.Hutt@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 45
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Yn ystod y flwyddyn ariannol hon mae'r Rhaglen Llety Dros Dro (TACP) yn helpu i adeiladu 192 cartref drwy'r dull adeiladu modiwlwr. Bydd cyllid grant TACP o £16.5m yn cael ei neilltuo i gefnogi hyn, a bydd cyfanswm y costau yn £36m, sy'n oddeutu £187,500 yr uned. O fewn y 12 i 18 mis nesaf, bydd 145 o gartrefi modiwlwr yn cael eu hadeiladu a'u cwblhau. Mae cyllid grant TACP o £12m yn cael ei ddarparu i gefnogi hyn. Amcangyfrifir bod cyfanswm y gost yn £22.6m, sy'n oddeutu £156,479 yr uned.

Dylid nodi bod costau yr uned yn amrywio gan ddibynnu ar faint y tai a ddarperir (er enghraifft, nifer yr ystafelloedd gwely), y math o uned a ddarperir ac amodau'r safle. Gall MMC fod rhwng 8-14% yn ddrutach yr uned o'i gymharu â dulliau adeiladu traddodiadol. Er hynny, bydd y cynnyrch o ansawdd uwch a bydd llai o allyriadau carbon. Bydd yn rhatach i'w wresogi a gellir ei ddarparu'n gynt. Er mwyn bodloni anghenion tai yn y dyfodol, rhaid i ni sicrhau bod y tai o ansawdd uchel, yn arloesol ac yn gynaliadwy.

Rydych hefyd wedi gofyn am y gostyngiad yn y Taliadau Disgresiwn at Gostau Tai (DHP). Mae DHP yn cael eu gweinyddu gan yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) i awdurdodau lleol yng Nghymru a Lloegr. Defnyddir DHP gan awdurdodau lleol i liniaru effaith unrhyw waith diwygio lles arall, gan gynnwys helpu pobl sy'n cael eu heffeithio gan y cap budd-daliadau, y newid i'r lwfans tai lleol a'r dreth ystafell wely. Mae'r taliadau hyn yn helpu i atal tenantiaid rhag mynd i ôl-ddyledion rhent, ac, mewn cyfnod lle mae pobl yn wynebu argyfwng costau byw a rhenti preifat yn cynyddu, mae fforddiadwyedd yn beth anodd iawn.

Yn 2022-23, roedd cyllid DHP yng Nghymru a Lloegr wedi gostwng oddeutu 27% o'i gymharu â 2021-22 – yng Nghymru roedd hyn yn cyfateb i £6,349,254 yn 2022-23 (o'i gymharu â £8,684,917 yn 2021-22). Ym mis Awst, cyhoeddodd y DWP bod £2m ychwanegol ar gael, yn daladwy ar draws pob awdurdod lleol yng Nghymru a Lloegr. Mae'r cyllid ychwanegol hwn yn £109,977 ar draws holl awdurdodau lleol Cymru. O ystyried y dyraniad canol blwyddyn, mae cyllid DHP yn 2022-23 26% yn is na'r cyllid yn 2021-22. Daw'r gostyngiad hwn yn dilyn gostyngiad o 18% yn nghyllid 2021-22 o'i gymharu â 2020-21. Ar ben hynny, cyllid DHP yn 2022-23 yw'r swm isaf y mae Cymru wedi ei gael ers dechrau polisi diwygio lles y Deyrnas Unedig.

Yn 2021-22, ychwanegodd Llywodraeth Cymru £4.1m at gyllid DHP i liniaru effaith y gostyngiad i gydnabod pwysigrwydd y gronfa hon, yn enwedig yng nghyd-destun COVID-19 a phwysau ariannol eraill sydd ar aelwydydd. Yn 2022-23, darparodd Llywodraeth Cymru £6m i Awdurdodau Lleol ar gyfer Cronfa yn ôl Disgresiwn ar gyfer Atal Digartrefedd. Mae'r gronfa hon yn rhoi hwb i gyllid Awdurdodau Lleol er mwyn darparu cymorth ar unwaith i atal a lleddfu risg digartrefedd ar gyfer y rheini sydd ar fudd-daliadau a'r rheini ar incwm isel ond nad ydynt ar fudd-daliadau. Gall hyn ymdrin â mesurau ataliol, fel cynnig gwarant rhent, talu am ôl-ddyledion rhent fel rhan o becyn gweithredu i gynnal tenantiaeth yn ogystal ag ychwanegu at gyllid Taliadau Disgresiwn at Gostau Tai (DHP).

Bydd y dull gweithredu hwn felly yn darparu opsiwn sy'n fwy hyblyg na dim ond ychwanegu at y cyllid DHP gan y bydd hefyd yn rhoi disgresiwn i ALLau dargedu'r cyllid yn briodol yn ddarostyngedig i'r fframwaith cyfreithiol a'r rheolau sydd ganddynt eisoes.

Yn dilyn eich cais i gael gweld copi o'r llythyr a anfonwyd i'r DWP ynghylch lwfansau tai lleol, rwyf hefyd yn atodi copi o'r llythyr hwn. Gobeithio bod yr wybodaeth hon yn ddefnyddiol i chi.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink that reads "Jane Hutt". The signature is written in a cursive style with a long horizontal line above the first name.

Jane Hutt AS/MS

Y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol
Minister for Social Justice

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref MA/JJ/3066/22

Chloe Smith MP
Secretary of State
Department for Work and Pensions
Caxton House
Tothill Street
London
SW1H 9NA
United Kingdom
secretaryofstate@dpw.gov.uk

10 October 2022

Dear Chloe

As the cost-of-living crisis continues to worsen, we are writing to follow on my correspondence to your predecessor Rt. Hon Thérèse Coffey MP in January and April this year to call on you urgently to increase the Local Housing Allowance (LHA) rates for those living on welfare benefits.

The LHA determines how much assistance a low-income household living in the private rental sector can receive towards their rent through the benefits system and it has been frozen since 2020. The LHA is intended to cover the rent for 30% of houses in an area. However, the current LHA rates reflect the level of rents which existed in the private rental market for the period ending September 2019, which is now three years out of date and is patently significantly too low, making many properties unaffordable for those in receipt of housing-related benefits.

We are witnessing private rented sector rents rising at their fastest rate in over a decade in many areas, and a significant gap between people's rental costs and the LHA. To illustrate this, when comparing the current 30th percentile (as calculated by Rent Officers Wales) with current LHA rates, the difference on average for Wales is 8.99%. However, this masks significant regional variations, with Newport and Monmouth showing the greatest differences of 20.20% and 17.55% respectively. The differences between the LHA rate and current 30th percentile figures for some individual LHA categories are even greater, with 4-bedroom and 1-bedroom properties in Newport differing by 30% and 26% respectively.

This disparity is leaving many people having to try to find the additional rent from the money they have remaining or - if they are unable to do so, as many are - become homeless. Consequently, we would ask that you not only base benefits on the current rents levels, but that you also restore LHA rates to be payable at the 50th percentile, as was the case when LHAs were first introduced.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 48
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Furthermore, the substantial reduction in Discretionary Housing Payments (DHP) funding to Welsh local authorities in this financial year is compounding the issue. The reduction amounts to approximately £2.3m (27%) compared to the previous financial year. Whilst a further £2 million was allocated across all local authorities in England and Wales in early August, this additional funding only amounts to 2% of the total DHP award and its impact will be limited.

DHPs were originally increased to help mitigate the impact of the UK Government's welfare reforms and to help tackle poverty for those households most affected by welfare benefit changes. On that premise, we had expected an increase in funding particularly in the light of the continuing LHA freeze and the financial pressures that families are experiencing caused by the current cost-of-living crisis.

We would therefore urge you to reconsider LHA rates and DHP funding and take the immediate steps needed to address these significant concerns.

We look forward to receiving your response.

Yours sincerely

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

Jane Hutt AS/MS
Y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol
Minister for Social Justice

**Children, Young People
and Education Committee**

Cadeirydd Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd, a Seilwaith
Llyr Gruffydd AS

Cadeirydd y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon,
a Chysylltiadau Rhyngwladol
Delyth Jewell AS

Pwyllgor yr Economi, Masnach, a Materion Gwledig
Paul Davies AS

Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol
Jenny Rathbone AS

Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid
Peredur Owen Griffiths AS

Cadeirydd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol
Russell George AS

Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai
John Griffiths AS

23 Tachwedd 2022

Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2023-24

Annwyl gyfeillion,

Trafododd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg sut y bydd yn mynd ati i graffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru 2023-24 yn ddiweddar.

Rydym wedi ymrwymo yn ein [strategaeth ar gyfer y Chwched Senedd](#) i geisio cyfleoedd i weithio gyda phwyllgorau eraill y Senedd mewn meysydd o ddiddordeb a rennir a lle y bydd hyn yn gwella'r gwaith craffu. Gan hynny, rydym wedi gofyn i swyddogion sy'n cefnogi'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg i rannu â phwyllgorau eraill y Senedd wybodaeth briffio ac unrhyw dystiolaeth ysgrifenedig

berthnasol a gawn er mwyn cefnogi gwaith craffu cyfannol, cydgysylltiedig ar y Gyllideb Ddrafft ar draws y Senedd.

Rydym hefyd wedi gofyn i swyddogion fod yn effro i'r posibilrwydd y bydd ein barn ni yn debyg i eiddo pwyllgor arall o ran materion sy'n pontio cylchoedd gwaith pwyllgorau, a hynny gyda'r bwriad o gynnig argymhellion ar y cyd lle bo'n briodol. Wrth graffu ar y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2022-23, gwnaethom ni a Phwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig argymhelliad ar y cyd yn ymwneud â thryloywder un ffrwd gyllido benodol - sef mater pwysig o egwyddor i'r ddau bwyllgor. Credaf fod yr argymhelliad ar y cyd yn ychwanegu pwysau at ein safbwyntiau cyffredin.

Byddwn yn dra diolchgar am eich cefnogaeth chithau ar y materion uchod.

Gwnaethom hefyd gytuno y bydd ein gwaith craffu ar y Gyllideb Ddrafft yn ystyried y materion trawsbynciol a ganlyn:

- 'llinell sylfaen ddiwygiedig' Llywodraeth Cymru, fel y'i gelwir: pa mor glir a chywir ydyw o ran cyflwyno newidiadau mewn gwariant o un flwyddyn i'r llall.
- sut mae'r Gyllideb Ddrafft yn effeithio ar wahanol grwpiau o bobl, ac i ba raddau y mae'r effeithiau hyn yn cael eu hystyried yn Asesiad Effaith Integredig Strategol (SIIA) Llywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi sicrwydd i ni fod yr SIIA yn nodi'r dystiolaeth gyd-destunol sy'n cefnogi ei phenderfyniadau gwariant. Fodd bynnag, nid ydym yn credu bod yr SIIA a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2022-23 wedi dangos yn glir ei fod yn cydymffurfio â'i ddyletswyddau o dan Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011. Credwn y dylai Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant (CRIA) ar gyfer y Gyllideb Ddrafft yn ei chrynswth gael ei gynnal a'i gyhoeddi fel dogfen ar wahân.

Gall y materion hyn, neu faterion tebyg iawn, fod yn berthnasol i ystyriaeth eich Pwyllgor o'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2023-24. Os felly, byddwn yn croesawu unrhyw gyfleoedd ar gyfer craffu cydgysylltiedig. Rwyf wedi gofyn i swyddogion sy'n cefnogi'r Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg fynd ar drywydd unrhyw gyfleoedd o'r fath, yn dibynnu ar eich barn chi a barn aelodau eraill eich pwyllgorau.

Yn gywir,

Jayne Bryant AS
Cadeirydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Rebecca Evans AS/MS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref MA/RE/3469/22

John Griffiths MS,
Cadeirydd,
Y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai
John.Griffiths@senedd.wales

24 Tachwedd 2022

Annwyl John,

Diolch am adroddiad y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai, yn dilyn eich ymchwiliad i asedau cymunedol yn gynharach eleni.

Rwyf fi a'r Gweinidogion eraill yn croesawu argymhellion y Pwyllgor, ac rydym wedi'u hadolygu. Mae ymateb ffurfiol i'r 16 Argymhelliad ynghlwm.

Mae fy nghydweithwyr a minnau'n edrych ymlaen at roi'r wybodaeth ddiweddaraf i Aelodau wrth inni fwrw ymlaen â gwaith o weithredu'r argymhellion.

Yn gywir,

Rebecca Evans AS/MS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 53
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Ymateb ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i'r adroddiad Asedau Cymunedol gan y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai

Mae Llywodraeth Cymru yn gryf o blaid cymunedau yn rheoli asedau pan fydd yn briodol iddynt wneud hynny ac mae digon o gefnogaeth yn lleol. Gwnaethom weld pwysigrwydd penodol yr asedau hyn yn ein cymunedau yn ystod y pandemig. Rydym yn cydnabod bod yr argyfwng costau byw rydym yn ei wynebu ar hyn o bryd yn her arall i gymunedau a darparwyr gwasanaethau cyhoeddus. Mae'n dda gennym weld bod yr adroddiad yn cydnabod bod asedau sy'n cael eu rheoli gan gymunedau'n gallu arwain at fanteision sylweddol.

Mae'r Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol, y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol a'r Gweinidog Newid Hinsawdd yn arwain ein hymrwymiad i atgyfnerthu ein gwaith ymgysylltu â chymunedau a dysgu o'r arferion gorau. Ym mis Gorffennaf eleni gwnaethom gyhoeddi [Datganiad Ysgrifenedig](#) yn amlinellu eu bwriadau yn y maes hwn. Rydym eisoes wedi sefydlu Bwrdd Trawslywodraethol ar Bolisi Cymunedau, ac wedi dechrau gweithio ar sut rydym yn gallu atgyfnerthu'r ffordd rydym yn gweithio gyda chymunedau. Mae cwmpas y gwaith hwn yn ehangach o lawer na'r gwaith o gefnogi'r asedau eu hunain – mae hefyd yn cydnabod arwyddocâd yr asedau hynny wrth rymuso ein cymunedau.

Mae adeiladau cymunedol a manau gwyrdd yn darparu ffocws pwysig ar gyfer cynnal cymunedau a'u llesiant. Mae'r Pwyllgor wedi herio pa mor effeithiol yw'r trefniadau presennol wrth rymuso cymunedau Cymru i gaffael neu reoli asedau a gwasanaethau cyhoeddus o fewn y cymunedau hynny.

Rydym wedi cyhoeddi polisi a chanllawiau ar gyfer trosglwyddo asedau cyhoeddus i grwpiau cymunedol. Mae gan rai awdurdodau lleol eu polisiâu eu hunain – ond nid pob un; a chydabyddir bod rhai yn dangos arferion da – ond nid pob un. At ei gilydd ystyrir bod y dull hwn yn cael ei reoli o'r brig i lawr, a honnir ei fod yn aneffeithiol wrth rymuso cymunedau ar lawr gwlad. Nid ydym yn cytuno â'r asesiad hwn yn llwyr, ond rydym yn cydnabod bod anghysondebau yn y ffordd mae'r polisi hwn yn cael ei weithredu, a bod gennym rywfaint o ddylanwad yn y maes hwn.

Mae llawer o'r canllawiau a'r cyllid sydd ar gael yn cymryd yn ganiataol y bydd yr ased ei hun yn cael ei drosglwyddo, ac mae hyn yn creu atebolrwydd nad oes modd i bob grŵp cymunedol ei gynnal – yn enwedig yn y tymor hir. Mae opsiynau eraill yn lle perchnogaeth, fel stiwardiaeth, eisoes yn dod i'r amlwg, a gall y rhain gefnogi a grymuso cymunedau pan nad perchnogaeth yw'r opsiwn gorau.

Mae swyddogion wedi dechrau gwaith i ddangos eu hymrwymiad i rymuso cymunedau. Mae hyn yn cynnwys sefydlu Bwrdd Trawsadrannol ar Bolisi Cymunedau sydd â'r nod o atgyfnerthu llais cymunedau yn y gwaith o lunio polisiâu a gwella effeithiau ar draws feysydd polisi allweddol.

Hoffwn ddiolch i Aelodau'r Pwyllgor Llywodraeth Lleol a Thai am eu hadroddiad ar Asedau Cymunedol yng Nghymru. Rydym eisoes wedi cymryd camau i wella rhai o'r meysydd mae argymhellion wedi cael eu gwneud yn eu cylch. Mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd eisoes wedi dweud ei bod hi o blaid cytuno i sefydlu comisiwn, a chydabu Richard Baker yn ei dystiolaeth i'r ymchwiliad fod angen adolygiad o'r canllawiau ar drosglwyddo asedau, yn benodol i gynnwys ymgysylltu ehangach â rhanddeiliaid.

Mae ymatebion manwl i argymhellion yr adroddiad isod:

Argymhelliad 1.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru gymryd camau i sefydlu comisiwn i sbarduno ffordd newydd o feddwl am berchnogaeth gymunedol ar dir ac asedau yng Nghymru. Dylid sefydlu'r comisiwn o fewn 12 mis i gyhoeddi'r adroddiad hwn a dylai weithio gyda rhanddeiliaid i ddatblygu cynllun gweithredu ar gyfer y gwaith. Dylai'r comisiwn wneud argymhellion i Lywodraeth Cymru.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd eisoes wedi dweud ei bod hi o blaid cytuno i sefydlu comisiwn. Bydd angen ystyried natur a chwmpas comisiwn yn ofalus cyn cymryd camau i weithredu'r argymhelliad hwn. Mae'n bwysig bod rhanddeiliaid yn cymryd rhan yn y gwaith hwn. Wrth sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen a argymhellir rhaid ystyried yr ymrwymadau yn ein Rhaglen Lywodraethu bresennol – bydd yr ymrwymadau hyn yn parhau i fod yn flaenoriaeth inni.

Goblygiadau ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu'r gwaith hwn o fewn yr amserlen a argymhellir.

Argymhelliad 2.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru ac Ystadau Cymru adolygu a diweddarau eu canllawiau presennol ar Drosglwyddo Asedau Cymunedol. Dylai'r adolygiad ddechrau o fewn deuddeg mis i gyhoeddi'r adroddiad hwn. Wrth gynnal ei hadolygiad, dylai Llywodraeth Cymru ymgynghori â rhanddeiliaid perthnasol, gan gynnwys grwpiau cymunedol sydd â phrofiad uniongyrchol o'r broses ar gyfer trosglwyddo asedau cymunedol, i sicrhau y gellir defnyddio eu hadborth i lywio'r gwaith o ddiweddarau canllawiau.

Ymateb: Derbyn

Roedd ein tystiolaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor yn cydnabod y byddai adolygiad pellach o'r canllawiau presennol yn cael ei gynnal ac y dylai hyn gynnwys ymgysylltu ehangach. Mae'n bwysig hefyd bod unrhyw ganllawiau diwygiedig yn cyd-fynd â pholisi cymunedol ehangach.

Goblygiadau ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu'r gwaith hwn o fewn yr amserlen a argymhellir. Gellid caffael adnoddau allanol, yn amodol ar gadarnhau cyllideb Ystadau Cymru ar gyfer 2023–24.

Argymhelliad 3.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau ar gyfer rhoi ystyriaeth i p'un a ddylai grwpiau cymunedol sy'n bodloni meini prawf y cytunwyd arnynt allu cychwyn y broses o drosglwyddo asedau eu hunain. Dylai'r gwaith hwn gael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell.

Ymateb: Derbyn

Mae Grwpiau Cymunedol eisoes yn gallu cychwyn y broses o drosglwyddo asedau.

Mae sylwadau'r Pwyllgor yn cydnabod bod anghysondeb rhwng awdurdodau lleol, ac nad oes gan bob awdurdod lleol bolisi ar gyfer trosglwyddo asedau cymunedol. Rydym hefyd yn cydnabod bod tystiolaeth bod cyrff cyhoeddus eraill yn llai gweithgar wrth drosglwyddo asedau i gymunedau, ond eu bod yn chwarae rôl yr un mor bwysig wrth drosglwyddo asedau.

Mae swyddogion o'r farn y gellid sicrhau effeithiau tebyg drwy wella'r canllawiau a sicrhau cysondeb heb osod neu greu disgwyliadau rhy uchelgeisiol ar gyfer cymunedau. Gallai'r canllawiau gynnwys polisiâu sampl sydd wedi cael eu profi'n effeithiol.

Bydd adolygiad o'r canllawiau'n cynnwys hyrwyddo manteision trosglwyddo asedau drwy ddefnyddio astudiaethau achos.

Goblygiadau ariannol: Dim. Gellir gwneud y gwaith hwn gan ddefnyddio adnoddau presennol.

Argymhelliad 4.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru, wrth ddiweddarau ei chanllawiau ar Drosglwyddo Asedau Cymunedol, ei gwneud yn gliriach bod y broses drosglwyddo yn berthnasol i bob corff cyhoeddus, nid llywodraeth leol yn unig.

Ymateb: Derbyn

Gellid ymgorffori'r argymhelliad hwn mewn unrhyw ganllawiau diwygiedig, felly rydym yn cytuno mewn egwyddor fel ymateb i Argymhelliad 2.

Goblygiadau ariannol: Oes. Rydym yn derbyn y dylid adolygu a diweddarau'r canllawiau presennol, yn amodol ar dderbyn cadarnhad o gyllideb Ystadau Cymru ar gyfer 2023–24

Argymhelliad 5.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru, wrth adolygu'r canllawiau ar Drosoglwyddo Asedau Cymunedol, ystyried sut y gellir eu cryfhau i roi eglurder a sicrwydd i awdurdodau lleol ar asesu buddion gwerth cymdeithasol trosglwyddo ased, gan gynnwys mewn amgylchiadau sy'n arwain at ei drosglwyddo am lai na gwerth y farchnad.

Ymateb: Derbyn

Gellid ymgorffori'r argymhelliad mewn unrhyw ganllawiau diwygiedig, felly rydym yn cytuno mewn egwyddor fel ymateb i Argymhelliad 2. Bydd ymgysylltu â rhanddeiliaid yn helpu i ddatblygu fframwaith i gynorthwyo cyrff cyhoeddus sy'n trosglwyddo asedau i nodi'r gwerth cymdeithasol sy'n deillio o wneud hyn.

Goblygiadau Ariannol: Oes. Rydym yn derbyn y dylid adolygu a diweddarau'r canllawiau presennol, yn amodol ar dderbyn cadarnhad o gyllideb Ystadau Cymru ar gyfer 2023–24

Argymhelliad 6.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru, wrth adolygu'r canllawiau ar Drosoglwyddo Asedau Cymunedol, gryfhau'r cysylltiadau â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol er mwyn sicrhau bod y canllawiau'n cael eu hategu'n glir gan y Ddeddf.

Ymateb: Derbyn

Gellid ymgorffori'r argymhelliad mewn unrhyw ganllawiau diwygiedig, felly rydym yn cytuno mewn egwyddor fel ymateb i Argymhelliad 2.

Goblygiadau ariannol: Oes. Rydym yn derbyn y dylid adolygu a diweddarau'r canllawiau presennol, yn amodol ar dderbyn cadarnhad o gyllideb Ystadau Cymru ar gyfer 2023–24

Argymhelliad 7.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru, wrth adolygu'r canllawiau ar asedau cymunedol, wella argaeledd astudiaethau achos sy'n ymwneud â throsglwyddo asedau'n llwyddiannus, a dylai hefyd gynnwys prosiectau mwy diweddar ymhlith yr astudiaethau. Dylai Llywodraeth Cymru adolygu'r astudiaethau achos o bryd i'w gilydd i sicrhau bod yr enghreifftiau mwyaf diweddar ar gael i eraill ddysgu oddi wrthynt. Dylai Llywodraeth Cymru adolygu'r astudiaethau achos o bryd i'w gilydd i sicrhau bod yr enghreifftiau mwyaf diweddar ar gael i eraill ddysgu oddi wrthynt.

Ymateb: Derbyn

Mae Ystadau Cymru yn parhau i ddatblygu astudiaethau achos a hyrwyddo'r arferion gorau fel rhan o'u gwaith craidd. Mae astudiaethau achos yn cael eu cynnwys yn eu newyddlenni ac mae ganddynt rôl bwysig yn y gynhadledd flynyddol. Mae'r gwaith hwn yn rhan o gynllun busnes presennol Ystadau Cymru, sy'n cynnwys adolygiad o'r ffordd orau o rannu astudiaethau achos ar arferion da.

Goblygiadau ariannol: Dim. Gellid gwneud y gwaith hwn gan ddefnyddio adnoddau presennol.

Argymhelliad 8.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda phartneriaid perthnasol i sefydlu rhwydwaith cymheiriaid trosglwyddo asedau i alluogi grwpiau cymunedol i hwyluso rhannu profiadau ac arfer gorau â'i gilydd

Ymateb: Derbyn

Mae Ystadau Cymru eisoes wedi dechrau ystyried y ffordd orau o rannu arferion da. Bydd hyn yn rhan o'r gwaith sy'n cael ei wneud mewn ymateb i Argymhelliad 7.

Goblygiadau ariannol: Dim. Gellid gwneud y gwaith hwn gan ddefnyddio adnoddau presennol.

Argymhelliad 9.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru sefydlu pecyn cymorth wedi'i gydgyssylltu i gefnogi cymunedau sy'n ceisio prynu neu brydlesu tir neu asedau. Dylai'r comisiwn yr ydym wedi'i argymhell archwilio gyda rhanddeiliaid y pecyn cymorth a ddylai fod ar gael.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth i grwpiau cymunedol drwy'r Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol, a'r Gronfa Benthyciadau Asedau Cymunedol, sy'n cael ei rheoli gan Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (WCVA) ar ran Llywodraeth Cymru. Mae cymorth arall hefyd ar gael o ffynonellau eraill.

Gall cylch gorchwyl y comisiwn gynnwys adolygu'r pecyn cymorth sydd ar gael.**Goblygiadau ariannol:** Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen a argymhellir.

Argymhelliad 10.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau i ystyried opsiynau, gan gynnwys dulliau deddfwriaethol, i ddod o hyd i atebion a all rymuso cymunedau a rhoi cyfle cyfartal iddynt wrth gystadlu yn erbyn buddsoddwyr preifat i brynu asedau o ddiddordeb. Dylai'r gwaith hwn gael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Gall archwilio datrysiadau cyfreithiol a fabwysiadwyd mewn mannau eraill a sut y gallent rymuso cymunedau yng Nghymru gael eu cynnwys yng nghylch gorchwyl y comisiwn.

Bydd angen i waith y comisiwn mewn ymateb i'r argymhelliad hwn adlewyrchu canfyddiadau gwerthusiadau annibynnol o ddeddfwriaeth a basiwyd mewn mannau eraill i sicrhau y byddai unrhyw argymhelliad deddfwriaethol yn cyflawni ei nodau arfaethedig ac yn sicrhau gwerth am arian.

Bydd gwaith ein Bwrdd Polisi Cymunedau yn gallu cyfrannu at yr argymhelliad hwn. Mae'r Bwrdd yn cynnwys cynrychiolaeth drawslywodraethol ac mae'n cynllunio datblygu prosiectau peilot drwy Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus mewn nifer fach o ardaloedd awdurdod lleol. Bydd rôl a photensial asedau cymunedol wrth rymuso cymunedau yn rhan allweddol o'r gwaith hwn. Bydd adborth o'r prosiectau peilot yn cael ei rannu â'r comisiwn pan fydd wedi cael ei sefydlu.

Goblygiadau Ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen a argymhellir.

Argymhelliad 11.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau i adolygu ffrydiau ariannu sy'n cefnogi asedau cymunedol, gan gynnwys cyllid Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol, ac ystyried opsiynau i gynyddu argaeledd cyllid benthyciad fforddiadwy ar gyfer grwpiau cymunedol. Gallai hyn gael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell. Gallai hyn gael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Mae Llywodraeth Cymru eisoes yn buddsoddi mewn Asedau Cymunedol drwy'r Gronfa Benthyciadau Asedau Cymunedol, a ddarperir i ni gan WCVA, ac yn uniongyrchol drwy'r Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol.

Gellir cynnwys adolygiad o'r ffrydiau ariannu presennol yng nghylch gorchwyl y comisiwn.

Goblygiadau ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen ar argymhellir.

Byddai benthyciadau ychwanegol yn cynyddu rhwymedigaethau Llywodraeth Cymru yn ystod cyfnod pan fyddwn yn ceisio cyfyngu ar wariant nad yw'n rhan o'r Rhaglen Lywodraethu.

Argymhelliad 12.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru ystyried sefydlu Cronfa Asedau Cymunedol. Dylai'r comisiwn yr ydym wedi'i argymhell roi ystyriaeth bellach i sefydlu cronfa o'r fath.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru eisoes yn cyflawni bwriad yr argymhelliad hwn. Mae'r [Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol](#) yn darparu grantiau o hyd at £300k i helpu cymunedau i brynu, datblygu a gwella asedau cymunedol – adeiladau a mannau gwyrdd. Mae'r rhaglen hon wedi darparu grantiau cyfalaf gwerth dros £41 miliwn ar gyfer prosiectau ledled Cymru ers 2017. Mae'r Gronfa hon yn gweithio ochr yn ochr â'r [Gronfa Benthyciadau Asedau Cymunedol](#) sy'n cael ei rheoli ar ein rhan gan Gyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru, sy'n darparu hyd at £300k (100%) i alluogi cymunedau i brynu asedau.

Goblygiadau Ariannol: Dim. Gellir gwneud y gwaith hwn gan ddefnyddio adnoddau presennol

Argymhelliad 13.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru nodi sut y mae'n bwriadu gwneud y broses o ganfod perchnogaeth asedau a thir yn haws i gymunedau a sut y gall y broses helpu i rymuso grwpiau i ymgymryd ag asedau yr hoffent iddynt barhau. Dylai hyn gynnwys gwneud trefniadau ar gyfer ystyried a fyddai cofrestr o asedau o fudd a chael ei wneud gan y comisiwn yr ydym wedi'i argymhell.

Ymateb: Derbyn mewn Egwyddor

Gellid cynnwys adolygiad i nodi a fyddai cofrestr o asedau yn fuddiol, neu'n effeithiol o ran cost, yng nghylch gorchwyl y comisiwn.

Mae swyddogion wedi dechrau adolygiad o'r data sydd ar gael. Mae DataMap Cymru eisoes yn cyhoeddi data ar dir dan berchnogaeth gyhoeddus yng Nghymru sydd ar gael i'r cyhoedd yn rhad ac am ddim. Mae Cofrestrfa Tir y DU yn cadw data ar berchnogaeth tir o dir cofrestredig sydd hefyd ar gael i'r cyhoedd. Mae hyn yn cynnwys tua 85% o'r holl berchnogaeth. Rydym yn gwneud ymholiadau i'r potensial i ehangu'r data cyfredol sydd ar gael drwy DataMap Cymru i gynnwys tir cofrestredig a oedd dan berchnogaeth breifat. Bydd

creu data newydd, fel cofrestrau asedau, yn gofyn am adnoddau sylweddol gan lywodraeth ganolog a lleol a gall ddyblygu ffynonellau gwybodaeth sy'n bodoli eisoes ar berchnogaeth. Nid yw creu cofrestrau neu gronfeydd data ar dir sydd heb ei gofrestru yn gost effeithiol nac yn ymarferol.

Bydd adborth o'r gwaith hwn yn cael ei rannu gyda'r comisiwn.

Goblygiadau Ariannol: Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen ar argymhellir.

Er mwyn datblygu a chynnal setiau data ychwanegol ar MapDataCymru, os ydynt ar gael, bydd angen adnoddau ychwanegol at y rhai sydd eisoes ar gael.

Bydd angen adnodd ychwanegol ar ddatblygu a chynnal setiau data ychwanegol ar DataMapCymru, os yw ar gael. -

Argymhelliad 14.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru sefydlu cronfa benodol i Gymru ar gyfer prosiectau tai cymunedol sy'n debyg i'r cronfeydd sydd ar gael yn Lloegr a'r Alban.

Ymateb: Gwrthod

Derbyniodd y Gweinidog Newid Hinsawdd argymhelliad o'r Adolygiad Annibynnol o Gyflenwad Tai Fforddiadwy (Mai 2019) i symleiddio rhaglenni ariannu ar gyfer tai fforddiadwy.

Gall grwpiau tai sy'n cael eu harwain gan y gymuned gael mynediad at gyllid Grant Tai Cymdeithasol pan fyddant yn partneru â Landlord Cymdeithasol Cofrestredig, ac mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd wedi bod yn awyddus i archwilio mynediad i ffrydiau ariannu eraill sy'n bodoli eisoes ar gyfer grwpiau tai sy'n cael eu harwain gan y gymuned. Mae swyddogion yn gweithio gyda Cwmpas mewn cysylltiad â datblygu cynnig tai penodol a arweinir gan y gymuned gan ddefnyddio'r Gronfa Datblygu Tir ac Adeiladau.

Argymhelliad 15.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau i ystyried opsiynau ar gyfer datblygu deddfwriaeth benodol i Gymru, wedi'i theilwra i ddiwallu anghenion Cymru. Dylai'r comisiwn yr ydym wedi'i argymhell ystyried yr angen am ddeddfwriaeth i gefnogi perchnogaeth gymunedol a grymuso cymunedau yng Nghymru erbyn diwedd tymor presennol y Senedd.

Ymateb: Derbynn mewn Egwyddor

Gall cylch gorchwyl y comisiwn gynnwys adolygiad o opsiynau deddfwriaethol ar gyfer Cymru. . Bydd angen i hyn ystyried gwerthusiadau annibynnol o effaith darpariaethau

cyfreithiol sy'n cael eu gweithredu mewn mannau eraill, i sicrhau y byddai argymhelliad deddfwriaethol yn cyflawni ei fwriadau ac yn sicrhau gwerth am arian.

Goblygiadau ariannol:

Oes. Ni fyddai'r adnoddau presennol yn ddigon i gefnogi datblygu a sefydlu comisiwn o fewn yr amserlen a argymhellir.

Argymhelliad 16.

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Y dylai Llywodraeth Cymru wneud trefniadau i adolygu canllawiau cynllunio Cymru i sicrhau eu bod yn grymuso cymunedau ac yn cefnogi prosesau trosglwyddo asedau.

Ymateb:

Derbyn mewn egwyddor

Mae Polisi Cynllunio Cymru o blaid egwyddorion creu lleoedd, sy'n cynnwys darparu seilwaith cymunedol. Bydd asedau cymunedol yn rhan amlwg o seilwaith cymunedol mewn rhai mannau, ac mae'n briodol y dylai Polisi Cynllunio Cymru gydnabod y gall trosglwyddo asedau fod yn fuddiol i gynaliadwyedd rhai cymunedau.

Byddwn yn ceisio gwella'r canllawiau ar bolisi mewn perthynas â throsglwyddo asedau cymunedol; fodd bynnag, dylid cydnabod bod y system gynllunio yn rheoleiddio'r ffordd mae tir yn cael ei ddefnyddio a'i ddatblygu, ac ni ddylid gwahaniaethu rhwng ceisiadau cynllunio ar sail pwy yw'r ymgeisydd. O ganlyniad, efallai bydd enghreifftiau pan allai trosglwyddo ased i'r gymuned, at ddiben penodol, fynd yn groes i bolisiau sefydledig, ac ni fyddai unrhyw newidiadau i Bolisi Cynllunio Cymru yn ystyried cynigion o'r fath mewn modd ffafriol, pe bai'n amlwg eu bod yn groes i bolisi.

Goblygiadau ariannol: Dim

John Griffiths AS

Cadeirydd

Y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai

Tŷ Hywel

Bae Caerdydd

CF99 1SN

24 Tachwedd 2022

Annwyl John

Deiseb P-06-1304 Adolygu'r polisi tai dros dro mewn argyfwng sy'n effeithio ar ein cymunedau

Trafododd y Pwyllgor Deisebau'r ddeiseb uchod yn ein cyfarfod ar 21 Tachwedd, ynghyd â gohebiaeth gan y Gweinidog Newid Hinsawdd.

Yn y cyfarfod, cytunodd yr aelodau i ysgrifennu at eich Pwyllgor er mwyn dod â'r ddeiseb hon i'ch sylw a chytunwyd i ystyried y ddeiseb hon eto unwaith y byddwch wedi cyhoeddi eich adroddiad i Ddigartrefedd, ac ymateb Llywodraeth Cymru wedi dod i law.

Mae rhagor o wybodaeth am y ddeiseb, gan gynnwys gohebiaeth gysylltiedig, ar gael ar ein gwefan at: <https://busnes.senedd.cymru/ielssueDetails.aspx?Ild=40250&Opt=3>.

Os oes gennych unrhyw ymholiadau, cysylltwch â thîm clericio'r Pwyllgor drwy'r cyfeiriad e-bost isod, neu drwy ffonio 0300 200 6454.

Yn gywir

Jack Sargeant AS

Cadeirydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Huw Irranca-Davies AS

Cadeirydd, y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

seneddLJC@senedd.wales

25 Tachwedd 2022

Annwyl Huw

Diolch am eich llythyr dyddiedig 2 Tachwedd ynglŷn â'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol (LCM) ar y Bil Ffyniant Bro ac Adfywio (y Bil).

Rwyf innau hefyd yn rhannu eich rhwystredigaeth ynghylch diffyg ymgysylltu gan Lywodraeth y DU ar feysydd o fewn y Bil cyn iddo gael ei gyflwyno. Er bod ymgysylltu wedi gwella mae'n parhau'n siom bod meysydd yn y Bil nad oes gennym lawer o fanylion yn eu cylch a bod cymalau dalfan yn parhau i fodoli. Mae hyn wedi cymhlethu nid yn unig asesiad datganoli'r darpariaethau a'u heffaith ar Gymru, ond hefyd drafodaethau dros welliannau posibl. Rwy'n cydnabod pwysigrwydd rôl graffu'r Senedd yn y broses cydsyniad deddfwriaethol ac yn derbyn bod hyn, yn ei dro, yn cyfyngu ar allu'r pedwar pwyllgor cyfrifol i gynnal gwaith craffu ystyrlon ar yr LCM.

Rwyf wedi darparu ymateb i'ch cwestiynau yn llawn ble gallaf yn yr atodiad i'r llythyr hwn (**Atodiad 1**) a byddaf yn gosod LCM diwygiedig ar y Bil cyn gynted â phosibl.

Mae'r ymatebion i'r llythyr wedi eu seilio ar y Bil fel y'i cyflwynwyd, ac rwy'n bwriadu gosod LCM atodol i'r un effaith. Bydd hyn yn rhoi darlun clir o fy safbwynt ar y Bil. Bydd gwelliannau i'r darpariaethau o fewn y Bil yn ystod ei daith drwy Dŷ'r Cyffredin a Thŷ'r Arglwyddi yn cael eu gosod fel LCM ar wahân yn unol â rheolau sefydlog. Rwy'n llwyr gefnogi eich cais am ddyddiad cau diwygiedig i asesu'r darpariaethau ac yn deall y bydd Gweinidog Materion Gwledig Gogledd Cymru a'r Trefnydd yn trafod gyda'r Pwyllgor Busnes wedi i'r LCM diwygiedig gael ei osod/ar y cyfle cyntaf.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 64
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rwy'n copïo'r llythyr hwn at y Llywydd fel Cadeirydd y Pwyllgor Busnes, yn ogystal â Chadeiryddion y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Seilwaith, y Pwyllgor Llywodraeth Leol a Thai a'r Pwyllgor Economi, Masnach a Materion Gwledig.

Yn gywir

Julie James AS/MS

Y Gweinidog Newid Hinsawdd

Atodiad 1 – Ymateb i Gwestiynau a nodir gan y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Nodyn: Oni nodir fel arall mae cyfeiriadau at ddarpariaethau yn y Bil i'r fersiwn o'r Bil fel y'i cyflwynwyd.

1. A all y Gweinidog egluro'n llawn y gwahaniaeth barn rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ynghylch a oes angen cydsyniad y Senedd ar gyfer Rhan 1 o'r Bil? Pa drafodaethau y mae'r Gweinidog wedi'u cael gyda Llywodraeth y DU mewn perthynas â hyn?

1.1 Am dros ddau ddegawd, gweithiodd Llywodraeth Cymru, yn unol â'i chyfrifoldebau datganoledig ar gyfer datblygu **economaidd** rhanbarthol, mewn partneriaeth i helpu i fynd i'r afael â heriau economaidd strwythurol hirdymor yng Nghymru a lleihau anghyfartaledd daearyddol rhwng gwahanol rannau o'r Deyrnas Unedig (DU) a'r Undeb Ewropeaidd (UE).

1.2 Er bod Llywodraeth y DU wedi methu â chyflawni ei haddewidion yn y manifestio o ddisodli cronfeydd yr UE yn llawn ac i Gymru beidio â cholli unrhyw bŵer, mae Gweinidogion Cymru yn parhau i geisio cael rôl o wneud penderfyniadau ar y cyd wrth gytuno ar y canlyniadau a sut y dylid gwario cyllid sy'n cefnogi'r agenda Ffyniant Bro – gan gynnwys y Gronfa Ffyniant Gyffredin (i ddisodli cronfeydd yr UE); mae hyn yn helpu i sicrhau cydlynid polisi ac osgoi dyblygu. Mae ein Fframwaith ar gyfer Buddsoddi Rhanbarthol yng Nghymru yn parhau i fod yn ddogfen bolisi bwysig at y diben hwnnw. Gwella cydlynid polisi

1.3 Mae Llywodraeth Cymru o'r farn y gallai Senedd Cymru basio darpariaethau cyfatebol i'r rheini sydd o fewn Rhan 1 a gosod yr un fath o rwymedigaethau ar Weinidogion Cymru i nodi sut maen nhw'n bwriadu "lleihau anghyfartaledd daearyddol" o ran cyfleoedd economaidd, cymdeithasol neu gyfleoedd eraill ledled Cymru; gyda'r un rhwymedigaethau adrodd, craffu, adolygu ayb..

1.4 Mae hyn oherwydd nad yw'r nod o "ffyniant bro" i leihau anghyfartaledd daearyddol yn y DU yn sylweddol yn fater a gadwyd yn ôl. Tra na fyddai Gweinidogion Cymru yn cyflwyno deddfwriaeth mewn perthynas â Lloegr, byddai gan y Senedd gymhwysedd deddfwriaethol i ddeddfu er mwyn sicrhau'r un canlyniad o "ffyniant bro" i Gymru.

1.5 Disgrifir yr ymgyrchoedd "ffyniant bro" yn y Nodiadau Esboniadol i'r Bil Ffyniant Bro ac Adfywio (y Bil), fodd bynnag, nid ydynt wedi'u cynnwys yn y Bil ei hun o ran mae'r Rheolau Sefydlog yn galw am asesiad ynghylch a oes rhaid gosod Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol (LCM) gerbron y Senedd. Mae'r ymgyrchoedd yn disgrifio canlyniadau ysbrydoledig lefel uchel sy'n gysylltiedig â meysydd penodol – addysg, iechyd, trafnidiaeth, cyflogaeth a datblygiad economaidd. ayyb. Meysydd a ystyrir o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd.

1.6 Mae Llywodraeth y DU o'r farn nad oes angen cydsyniad deddfwriaethol Senedd Cymru drwy Gynnig Cydsyniad Deddfwriaethol ar Ran 1 o'r Mesur. Dywed Llywodraeth y DU nad yw Rhan 1 yn addasu cymhwysedd deddfwriaethol Gweinidogion Cymru na chymhwysedd

deddfwriaethol y Senedd, ond nad ydynt yn mynd i'r afael ag a yw Rhan 1 yn gwneud darpariaethau 'at unrhyw ddiben o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd' ai peidio. Mae Llywodraeth y DU o'r farn y gall Senedd y DU ddeddfu i osod dyletswyddau ar Weinidogion Llywodraeth y DU i bennu ymgyrchoedd ar gyfer y DU gyfan.

1.7 Mae swyddogion Llywodraeth Cymru wedi cyfarfod â swyddogion o'r Adran Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau, a bydd yn parhau â'r ymgysylltu hwn wrth i'r Bil fynd rhagddo.

2. A yw'r Gweinidog yn gallu darparu mwy o wybodaeth ynghylch polisi Llywodraeth Cymru ynglŷn â chynnwys cymalau 1-6 a'r rhesymau sylweddol dros ei hargymhelliad na ddylai'r Senedd roi cydsyniad i'r darpariaethau hyn?

2.1 Byddai'r Bil hwn, pe bai'n cael ei basio fel y mae wedi'i ddrafftio ar hyn o bryd, yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraethau'r DU yn y dyfodol bennu ymgyrchoedd mwy hirdymor ar draws ystod eang o faterion datganoledig, a gallai'r camau i gyflawni yn erbyn yr ymgyrchoedd hyn amharu'n sylweddol ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru.

2.2 Nid yw Llywodraeth Cymru yn cytuno bod angen Rhan 1 o'r Bil. Gwella llesiant pawb yng Nghymru a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau yw cenhadaeth graidd y Llywodraeth hon, ac mae'n sail i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a basiwyd gan y Senedd yn 2015.

2.3 Cyhoeddodd Gweinidogion Cymru eu Cenhadaeth Economaidd y llynedd, gan amlinellu'n glir ein gwerthoedd a'n blaenoriaethau sy'n llywio'r penderfyniadau yr ydym yn eu cymryd wrth gefnogi ein heconomi yma yng Nghymru.

2.4 Ein nod yw gweithio i sicrhau bod ein gwlad yn fwy ffyniannus, tecach a gwyrddach nag erioed o'r blaen. Yn benodol, ein huchelgais yw creu'r amodau lle mae mwy o bobl, yn enwedig pobl ddifreintiedig a phobl ifanc, yn teimlo'n hyderus ynghylch cynllunio'u dyfodol yng Nghymru. Yn ychwanegol at hyn, rydym wedi amlinellu gweledigaeth o'r hyn sy'n gwneud Cymru yn lle deniadol i fyw, astudio, gweithio a buddsoddi ynddo, gan gynnwys ansawdd bywyd mewn cenedl gynhwysol, agored a gwyrdd.

2.5 Mae ein [Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol](#) yn pennu'r cyfleoedd a'r heriau rydyn ni'n eu hwynebu i wella bywydau pobl ledled Cymru. Rhoddwyd cydweithio cyn cystadleuaeth, gan ddangos sut y byddwn ni'n gweithredu i sicrhau tegwch i bawb a chael gwared ar anghydraddoldeb ar bob lefel o gymdeithas. Maent yn rhan hanfodol o'n hymrwymiad i fodel mwy penodol o ddatblygiad economaidd – datblygu cryfderau arbennig ein rhanbarthau, cefnogi twf economaidd cynhwysol a chynaliadwy a manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol, gan gyfrannu at y nodau llesiant ar gyfer Cymru.

2.6 Yng Nghymru, mae gennym drwy'r Ddeddf Llesiant, fframwaith deddfwriaethol i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol, a diwylliannol Cymru gyfan ar gyfer cenedlaethau presennol a'r dyfodol. Cafodd y saith nod llesiant eu datblygu drwy sgwrs genedlaethol gyda phobl Cymru a'u llunio a'u cytuno gan y Senedd.

2.7 Mae'r fframwaith hwn yn ymestyn y tu hwnt i'r llywodraeth yn unig ac yn cynnwys 48 o gyrff cyhoeddus, a byrddau gwasanaethau cyhoeddus a chynghorau tref a chymuned. Mae'n cydnabod bod gan y Llywodraeth a chyrrff cyhoeddus gyfraniad i'w wneud at gyflawni'r nodau llesiant sy'n adlewyrchu eu pwerau a'u dyletswyddau.

2.8 Mae'r darpariaethau yng nghymalau 1-6 o'r Bil yn cynnwys rhai o'r elfennau y darperir ar eu cyfer eisoes drwy'r Ddeddf Llesiant. Mae hyn yn cynnwys adrodd blynyddol, dangosyddion a cherrig milltir a gosod amcanion i lunio'r ddarpariaeth.

2.9 Hefyd, mae'r diffiniad o "anghyfartaledd daearyddol" yn y Bil, fel y'i cyflwynwyd, ond yn sôn yn benodol am gyfleoedd neu ganlyniadau economaidd a chymdeithasol. Mae hyn yn colli'r cyfleoedd a'r canlyniadau amgylcheddol a diwylliannol sy'n sylfaen i'r Ddeddf Llesiant a'r nodau llesiant, a safbwyntiau cryf y Senedd ar gyfnod y mae lles diwylliannol yn rhan hanfodol o wella Cymru.

3. A all y Gweinidog gadarnhau pam fod y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol yn cyfeirio at gymal 96 (Pleidleisiau Stryd) sydd angen cydsyniad ym marn Llywodraeth y DU, pan nad yw'r farn hon yn cael ei hadlewyrchu yn y Nodiadau Esboniadol i'r Bil?

3.1 Cafodd y cyfeiriad at gymal 96 o'r Bil oedd angen caniatâd ym marn Llywodraeth y DU ei gynnwys yn yr LCM mewn camgymeriad. Fodd bynnag, fy marn i, gan mai cymal dalfan yw'r cymal ac nad yw'n gyfyngedig i Loegr ar hyn o bryd, a'i fod yn dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd. Rydym yn rhagweld y bydd gwelliannau yn cael eu cyflwyno i'r Bil i gyfyngu ar ddefnyddio cymal 96 i Loegr, a dyna pam nad yw Llywodraeth y DU wedi ei nodi fel un sydd angen caniatâd. Byddwn ni'n cywiro hyn yn y memorandwm diwygiedig.

4. A yw'r Gweinidog mewn sefyllfa i geisio eglurder ynghylch pam y mae Llywodraeth y DU wedi cynnwys cymal 78 fel un sy'n gofyn am gydsyniad yn y Nodiadau Esboniadol, pan mae cymal 78 yn dwyn y teitl "Power to require use of approved planning data software in England". A fwriedir i gymal 78 fod yn gymwys i Gymru neu a yw Llywodraeth y DU wedi nodi ar gam ei fod yn gymwys i Gymru?

4.1 Nid ydym wedi cael unrhyw drafodaethau gyda Llywodraeth y DU ar y pwynt penodol hwn, felly ni allaf egluro safbwynt Llywodraeth y DU ar hyn. Fel y'i cyflwynwyd, ystyriwn y defnydd o gymal 78 i fod yn berthnasol i Loegr yn unig ac felly nid oes angen caniatâd y Senedd.

5. A yw'r Gweinidog wedi codi'r anghysondeb rhwng y Nodiadau Esboniadol, yn union cyn paragraff 470, a'r Bil yng nghymal 77 ynghylch teitl cymal 77, lle mae'r Nodiadau Esboniadol yn cyfeirio at Loegr ond nad yw'r cymal ei hun yn cyfeirio ato? A yw'r Gweinidog yn hyderus bod y cymal hwn yn gymwys i Gymru?

5.1 Nid ydym wedi cael unrhyw drafodaethau gyda Llywodraeth y DU ar y pwynt penodol hwn. Mae'n debygol o fod yn gamgymeriad gyda'r Nodiadau Esboniadol a byddwn yn codi'r mater gyda Llywodraeth y DU. Mae gan y darpariaethau data cynllunio y potensial i fod yn berthnasol i Gymru mewn meysydd sydd o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd. Mae hyn mewn maes cyfyngedig o ran rheoliadau a wneir o dan Ran 5 (Adroddiadau Canlyniadau Amgylcheddol). Rwy'n hyderus y gallai cymal 77 gael ei ddefnyddio yng Nghymru.

6. A all y Gweinidog roi rhagor o fanylion am y pwerau newydd a ddarperir i'r Ysgrifennydd Gwladol gan Bennod 1 o Ran 3, cymal 96 a chymal 112, a chadarnhau pa effaith y byddai'r pwerau hyn yn ei chael yng Nghymru, gan gynnwys unrhyw effaith ar gymhwysedd deddfwriaethol y Senedd a chymhwysedd gweithredol Gweinidogion Cymru?

6.1 Bwriad y darpariaethau data cynllunio ym Mhennod 1 o Ran 3 o'r Bil yw gosod safonau data cymeradwy fel bod modd cymharu data a gedwir gan awdurdodau cynllunio perthnasol yn uniongyrchol. Byddai hyn yn galluogi datblygwyr i weithio'n fwy effeithlon ar draws gwahanol awdurdodau ac, yn ei gwneud hi'n haws i'r cyhoedd gymharu data ar draws gwahanol feysydd yr awdurdod. Byddai hefyd yn hwyluso twf a chystadleuaeth yn y

farchnad meddalwedd data cynllunio drwy greu safon gyffredin y byddai cyflenwyr yn gweithio iddo, gan alluogi ymdrin â materion traws-ffiniau yn fwy effeithlon.

6.2 Mae'r mwyafrif helaeth o 'awdurdodau cynllunio perthnasol', fel y'u diffinnir yng nghymal 81 o'r Bil, yn cynnwys cyrff sy'n gweithredu yn Lloegr, neu mewn meysydd heb eu datganoli. Yr unig faes o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd yr effeithir arno gan unrhyw reoliadau data cynllunio fydd mewn cysylltiad ag unrhyw Reoliadau Adroddiad Canlyniadau Amgylcheddol a wneir o dan Ran 5 o'r Bil. Fel y cafodd ei ddrafftio yn y Bil fel y'i cyflwynwyd, yr Ysgrifennydd Gwladol fyddai'n gwneud y cyfryw Reoliadau Adroddiad Canlyniadau Amgylcheddol ("Rheoliadau EOR"), fodd bynnag, mae trafodaethau'n parhau o ran bod gan Weinidogion Cymru bwerau cyfatebol mewn meysydd sydd wedi'u datganoli. Byddwn yn sicrhau bod gweithrediad y cymalau hyn sy'n ymwneud â data cynllunio yn cael eu hystyried yn y trafodaethau o ran Rhan 5. Fel y'i drafftioyd yn y Bil fel y cyflwynwyd mae'r darpariaethau hyn o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd i'r graddau y maent yn ymdrin â materion o dan adroddiadau Canlyniadau Amgylcheddol. Does dim effaith ar gymhwysedd deddfwriaethol y Senedd a dim effaith ar gymhwysedd gweithredol Gweinidogion Cymru.

6.3 Mae Cymal 96 (Pleidleisiau Stryd) yn gymal dalfan yr ydym yn rhagweld y bydd darpariaethau sylweddol yn cymryd eu lle yn ystod hyn y Bil a fydd yn berthnasol i Loegr yn unig. Ychydig iawn o wybodaeth mae'r cymal yn ei roi ynghylch beth fyddai'r system yn ei olygu ac nid ydym wedi cael unrhyw wybodaeth bellach gan Lywodraeth y DU am y mater hwn.

6.4 Mae Cymal 114 (Cymal 112 yn flaenorol) (rheoliadau a gorchmynion o dan y Deddfau Cynllunio) yn welliant eglurhaol, sy'n darparu pŵer mynegi i wneud darpariaeth ategol yn hytrach na gorfod dibynnu ar bwerau ymhlwg. Does dim newid sylweddol felly. Mae'r darpariaethau'n effeithio ar gymhwysedd gweithredol Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau a gorchmynion o dan Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990, Deddf Cynllunio (Adeiladau Rhestredig ac Ardaloedd Cadwraeth) 1990 a Deddf Cynllunio (Sylweddau Peryglus) 1990. Ond fel y nodwyd does dim newid i swyddogaethau Gweinidogion Cymru.

7. A all y Gweinidog esbonio'r rhesymeg y tu ôl i'w datganiad ym mharagraff 58 o'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol bod "gan ddau faes, sef data cynllunio ac adroddiadau ar ganlyniadau amgylcheddol, fuddion posibl i Gymru, ond mae'r ffordd y maent wedi'u drafftio ar hyn o bryd yn golygu na ellir gwireddu'r buddion hyn." Beth yw'r buddion posibl y cyfeirir atynt? Pam mae'r ffordd y maent wedi'u drafftio ar hyn o bryd yn golygu na ellir gwireddu buddion o'r fath?

7.1 O ran data cynllunio, fel yr eglurir ym mharagraff 6.1 uchod, byddai safonau data gyffredin yn galluogi datblygwyr i weithio'n fwy effeithlon ar draws gwahanol awdurdodau ac, ei gwneud hi'n haws i'r cyhoedd gymharu data ar draws gwahanol ardaloedd awdurdod. Byddai hefyd yn hwyluso twf a chystadleuaeth yn y farchnad meddalwedd data cynllunio drwy greu safon gyffredin y byddai cyflenwyr yn gweithio iddo.

7.2 Mae diddymu Deddf Cymunedau Ewropeaidd 1972 yn golygu nad oes gan Weinidogion Cymru bwerau gwneud rheoliadau mwyach mewn cysylltiad ag asesiad amgylcheddol strategol ac asesiad effaith amgylcheddol. Yr unig eithriad i hyn yw adran 71A o Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990 y byddai'r Bil hwn yn ei ddiddymu. Felly, ni allwn wella gweithrediad y cyfundrefnau hyn, er enghraifft, mewn perthynas â chyfathrebu electronig, na'r mathau o brosiectau a ddylai fod yn destun asesu.

7.3 Nid yw'r drafftio yn y Bil fel y'i cyflwynwyd ar gyfer y darpariaethau data cynllunio a'r adroddiadau canlyniadau amgylcheddol yn rhoi pwerau gwneud rheoliadau i Weinidog Cymru. Felly, ni fyddwn yn gallu gwneud unrhyw beth yn eiddo'r Bil i wella sut mae'r

darpariaethau'n gweithio a byddai risg o hyd bod yr Ysgrifennydd Gwladol yn gwneud rheoliadau sy'n effeithio ar Gymru sy'n tanseilio'r dull presennol yn y meysydd hyn, sydd wedi'u teilwra'n benodol i amgylchiadau ac anghenion Cymru.

8. A all y Gweinidog ddarparu gwybodaeth bellach mewn perthynas â'r datganiad ym mharagraff 59 o'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol sy'n dweud "nid yw'r ffordd y mae'r pwerau ar ddata digidol wedi'u drafftio ar hyn o bryd yn cyd-fynd â'n dyhead i ddeddfu dros Gymru." Ym mha ffordd y mae'r ffordd y maent wedi'u drafftio ar hyn o bryd yn cael yr effaith hon? A yw'r cyfeiriad at "ddata digidol" yn gyfeiriad at ddata cynllunio?

8.1 Mae'r drafftio yn y Bil fel y'i cyflwynwyd ar gyfer y darpariaethau data cynllunio ym Mhennod 1 o Ran 3 yn galluogi'r Ysgrifennydd Gwladol i wneud rheoliadau mewn perthynas â gofynion data cynllunio ar gyfer adroddiadau canlyniadau amgylcheddol. Yn unol â'n hegwyddorion ar gyfer cydsynio i Filiau'r DU, rwyf o'r farn y dylai Gweinidogion Cymru gael pwerau cyfatebol i wneud rheoliadau ynglŷn ag adroddiadau canlyniadau amgylcheddol ar gyfer cynlluniau a phrosiectau datganoledig, a byddai angen pwerau tebyg mewn perthynas â data cynllunio yn sgil hynny. Nid yw'r Bil, fel y'i cyflwynwyd, yn rhoi'r pwerau hynny i Weinidogion Cymru.

8.2 Dylai'r cyfeiriad at "ddata digidol" fod yn gyfeiriad at "ddata cynllunio" a byddaf yn cywiro hyn yn yr LCM diwygiedig.

9. Nid yw'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol yn dod i gasgliad clir o ran a yw'n briodol i bob un o'r cymalau ym Mhennod 1 o Ran 3, cymal 96 neu gymal 112 gael eu cynnwys yn y Bil, ac nid yw ychwaith yn cynnig argymhelliad clir ynghylch a ddylid rhoi cydsyniad ai peidio i'r darpariaethau hyn. A all y Gweinidog gadarnhau'r sefyllfa yn hyn o beth?

9.1 Rwy'n argymhell y dylid atal caniatâd i'r cymalau hynny o Bennod 1 o Ran 3 sydd o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd (cymalau 75, 76, 77, 79, 80 ac 81) oherwydd eu bod yn ymwneud yn uniongyrchol â gweithredu adroddiadau canlyniadau'r amgylchedd a ddarperir ar eu cyfer yn Rhan 5 o'r Bil. Ni allaf gefnogi'r dull presennol yn Rhan 5 oherwydd y risg o reoliadau sy'n effeithio ar Gymru sy'n tanseilio'r dull presennol yn y meysydd hyn, sydd wedi'u teilwra'n benodol i amgylchiadau ac anghenion Cymru.

9.2 Rwyf hefyd yn argymhell y dylid atal caniatâd i gymal 96 gan ei fod yn debygol o gyflwyno dull biwrocraidd diangen o ymgysylltu â'r cyhoedd. Rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod y cyhoedd yn ymwneud â llunio'r lleoedd y maent yn byw ynddynt. Mae angen gwneud hyn mewn modd strategol a chydlynus, sy'n adlewyrchu'r system dan arweiniad y cynllun yng Nghymru.

9.3 Yn olaf, rwy'n argymhell y dylid rhoi caniatâd y Senedd i gymal 114 (cymal 112 cyn hynny) gan fod y ddarpariaeth ond yn ceisio egluro maint y pwerau cyffredinol i wneud offerynnau statudol, sy'n fater sy'n gyffredin i Gymru a Lloegr. Mae paragraffau 22 a 23 o'r LCM yn esbonio'r gwelliant cyfreithiol technegol hwn. Er ei fod yn bosibl i'r Senedd wneud y newid hwn, mae natur dechnegol mân y newid i wneud y sefyllfa gyfreithiol bresennol yn gliriach, yn golygu yn fy marn fod y budd o effeithio ar y newid drwy'r Bil hwn yn drech na'r rhagdybiaeth polisi yn erbyn gwneud hynny.

9.4 Byddaf yn gwneud hyn yn glir yn yr LCM diwygiedig.

10. A all y Gweinidog gadarnhau'r cymalau penodol y cyfeirir atynt ym mharagraffau 58 a 59 o'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol?

10.1 Mae'r cyfeiriad at ddata cynllunio yn cyfeirio at y cymalau a nodwyd ym mharagraffau 14 i 19 o'r LCM (Cymalau 75, 76, 77, 79, 80 ac 81 y Bil). Mae'r cyfeiriad at faes adroddiadau canlyniadau amgylcheddol yn cyfeirio at y cymalau a nodwyd yn 24 i 35 o'r LCM (cymalau 116 i 130 o'r Bil). Byddaf yn gwneud hyn yn glir yn yr LCM diwygiedig.

11. A all y Gweinidog gadarnhau pa gymalau y cyfeirir atynt fel "y cymalau mewn perthynas â chynllunio" ym mharagraff 64 o'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol? A yw hyn yn cynnwys cymal 112?

11.1 Roedd y cyfeiriad at y cymalau sy'n ymwneud â chynllunio yn cynnwys y rhai a nodwyd ym mharagraffau 14 i 38 o'r LCM ac yn cynnwys cymal 112. Byddaf yn gwneud hyn yn glir yn yr LCM diwygiedig.

12. A all y Gweinidog ofyn am gadarnhad gan Lywodraeth y DU ynghylch sut y bydd y darpariaethau cynllunio yn gweithio'n ymarferol, i gynnwys darparu dadansoddiad o'r cymalau mewn perthynas â chynllunio ac egluro sut y bydd darpariaethau'r Bil yn effeithio ar awdurdodau Cymru mewn termau real? A all y Gweinidog gadarnhau pwy, yng Nghymru, sy'n cael ei ystyried yn 'awdurdod cynllunio perthnasol' at ddibenion y Bennod hon?

12.1 A all y Gweinidog ofyn am gadarnhad gan Lywodraeth y DU ynghylch sut y bydd y darpariaethau cynllunio yn gweithio'n ymarferol, gan gynnwys darparu dadansoddiad o'r cymalau mewn perthynas â chynllunio ac egluro sut y bydd darpariaethau'r Bil yn effeithio ar awdurdodau Cymru mewn termau real? A all y Gweinidog gadarnhau pwy, yng Nghymru, yr ystyrir ei fod yn 'awdurdod cynllunio perthnasol' at ddibenion y Bennod hon?

12.2 Mae'r darpariaethau yn Rhan 5 yn cael eu trafod ar hyn o bryd gyda Llywodraeth y DU. O'r herwydd, ni allwn gadarnhau pwy, yng Nghymru, y gellid ei ystyried yn 'awdurdod cynllunio perthnasol' at ddibenion y Bennod hon, gan y bydd hyn yn dibynnu ar ganlyniad y trafodaethau hynny.

12.3 Yn yr un modd, mae'n anodd ar hyn o bryd amlinellu sut y bydd y darpariaethau'n gweithio'n ymarferol. Mae hyn yn ddibynnol ar y math o reoleiddio y mae Llywodraeth y DU yn bwriadu ei gyflwyno, trwy welliant wedi'i gyflwyno, ac nid oes gennym unrhyw fanylion ar hyn o bryd.

12.4 Byddaf yn diweddarau'r Pwyllgor hwn a'r Pwyllgorau craffu eraill fel y bo'n briodol unwaith y bydd gen i fwy o wybodaeth.

13. A all y Gweinidog gadarnhau pa ddarpariaethau yn Rhan 5 o'r Bil sy'n ymwneud â materion a gedwir yn ôl a pha rai sy'n ymwneud â materion datganoledig, fel y cyfeirir atynt ym mharagraff 49 o'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol?

13.1 Mae'r darpariaethau y gellid eu cynnwys yn y Rheoliadau EOR yn cwmpasu ystod eang o feysydd, o ran diffinio 'cydsyniadau perthnasol' a 'chynlluniau perthnasol'. Mae enghreifftiau o reoliadau presennol yn ymwneud ag asesiadau effaith amgylcheddol sy'n berthnasol yng Nghymru'n unig yn cynnwys Rheoliadau Amaethyddiaeth (e.e., Rheoliadau Asesu Effaith Amgylcheddol (Amaethyddiaeth) (Cymru) 2017) a chynllunio (e.e., Rheoliadau Cynllunio Gwlad a Thref (Asesiad Effaith Amgylcheddol) (Cymru) 2017). Rhestrir enghreifftiau eraill o'r darpariaethau presennol yng nghymal 130 o'r Bil fel "deddfwriaeth bresennol i ddiogelu'r amgylchedd". Byddwn yn gweithio gyda Llywodraeth y DU i sicrhau bod yr holl ddeddfwriaeth berthnasol i Gymru yn unig hefyd yn cael ei chynnwys.

13.2 Mae'r materion a gedwir yn ôl a allai fod yn berthnasol wrth ystyried y ddarpariaeth y gellid ei gwneud o dan Ran 5 o'r Bil yn cynnwys archeb 184 o Atodlen 7A i Ddeddf

Llywodraeth Cymru 2006 (GOWA) (cynllunio), er y gellid gwneud darpariaeth mewn perthynas â materion cynllunio eraill a phrosiectau seilwaith sy'n disgyn islaw'r trothwyon ar gyfer prosiectau seilwaith NSIPs o bwys cenedlaethol. Mae enghreifftiau eraill o amheuon perthnasol yn cynnwys y mater a gedwir yn ôl 97 (olew a nwy) a'r mater a gedwir yn ôl 99 (ynni niwclear). Er gwaethaf bodolaeth materion perthnasol a gedwir yn ôl, gellid parhau i wneud darpariaeth sylweddol mewn meysydd datganoledig gan gynnwys cynllunio, trafndiaeth, dŵr, amaethyddiaeth, draenio tir ac eraill.

14. Gan gyfeirio at baragraff 58 o'r Bil, a all y Gweinidog gadarnhau manylion y manteision posibl y mae'n eu rhagweld i system well o adroddiadau cynllunio amgylcheddol ac a yw trafodaethau wedi digwydd gyda Llywodraeth y DU gyda'r bwriad o wireddu'r buddion hyn yn y Bil? A all y Gweinidog hefyd gadarnhau beth a olygir gan "adroddiadau canlyniadau cynllunio" ym mharagraff 58?

14.1 Dylai adroddiadau canlyniadau cynllunio" fod yn gyfeiriad at "adroddiadau canlyniadau amgylcheddol" a byddaf yn cywiro hyn yn yr LCM diwygiedig. Mae trafodaethau wedi eu cynnal rhwng fy Swyddogion a'u cymheiriaid yn Llywodraeth y DU gyda'r bwriad o wireddu'r buddion sy'n cael eu hesbonio yn fy ateb i'ch cwestiwn saith.

15. A all y Gweinidog egluro sut mae'r darpariaethau presennol yn golygu bod Gweinidogion Cymru wedi colli eu gallu i wneud rheoliadau Cymru mewn perthynas ag adroddiadau ar ganlyniadau amgylcheddol?

15.1 Mae Cymal 130 (2) yn hepgor adran 71A y Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref sef pŵer gweithredol presennol Gweinidogion Cymru i wneud darpariaeth mewn perthynas ag ystyried effeithiau amgylcheddol tebygol datblygiad arfaethedig.

16. A all y Gweinidog nodi a roddir cefnogaeth ai peidio i gynnwys y darpariaethau yn Rhan 5 yn y Bil, fel sy'n ofynnol o dan Reol Sefydlog 29.3(iii), ac a ddylid rhoi cydsyniad ai peidio?

16.1 Rwy'n argymhell bod caniatâd yn cael ei ddal yn ôl ar gyfer y darpariaethau yn Rhan 5 fel y'u cyflwynwyd am y rhesymau a nodir yn fy ateb i'ch cwestiwn 7. Byddaf yn diweddarau'r LCM yn unol â hynny.

17. A all y Gweinidog roi'r wybodaeth ddiweddaraf am unrhyw drafodaethau sydd wedi'u cynnal gyda Llywodraeth y DU ynghylch cymalau 96 a 187?

17.1 Does dim trafodaethau wedi digwydd gyda Llywodraeth y DU ynglŷn â chymal 96.

17.2 Mae fy swyddogion wedi bod yn mynd ati'n rhagweithiol ac yn cysylltu'n rheolaidd â'u cymheiriaid yn Llywodraeth y DU er mwyn deall bwriadau Llywodraeth y DU ar gyfer Cymal 187. Er hynny, dylai'r Pwyllgor nodi bod y cymal yma bellach wedi'i dynnu o'r mesur gan Lywodraeth y DU.

18. A yw'r Gweinidog wedi trafod cymalau 80 a 121 o'r Bil â Llywodraeth y DU a cheisio diwygio'r darpariaethau i'w gwneud yn ofynnol i Lywodraeth y DU, o leiaf, gael cydsyniad Gweinidogion Cymru cyn gwneud rheoliadau data cynllunio neu reoliadau adroddiadau ar ganlyniadau amgylcheddol sy'n cynnwys darpariaeth sydd o fewn cymhwysedd datganoledig Cymru? Beth fu canlyniad y trafodaethau hyn?

18.1 Mae trafodaethau rhwng swyddogion yn archwilio'r posibilrwydd o bwerau cyfatebol i Weinidogion Cymru wneud Rheoliadau EOR yn gyffredinol ar gyfer cynlluniau datganoledig a phrosiectau o'r man cychwyn y mae'r Bil fel y'i cyflwynwyd yn annerbyniol mewn perthynas â'r Ysgrifennydd Gwladol yn gallu gwneud rheoliadau mewn meysydd datganoledig. Nid yw trafodaeth ar gymalau amgen posibl ar gyfer cymalau 80 ac 123 (121

cyn hynny) i oresgyn y gwrthwynebiadau hyn wedi digwydd. Rwy'n aros i weld unrhyw gymalau arfaethedig yn eu lle sy'n adlewyrchu cymhwysedd datganoledig Cymru yn well. Oni bai a hyd nes y cynhyrchir cymalau newydd o'r fath, mae fy argymhelliad yn parhau y dylid atal caniatâd deddfwriaethol i'r darpariaethau ar reoliadau data cynllunio ac adroddiadau canlyniadau amgylcheddol.

19. A oes gan y Gweinidog unrhyw farn ar gynnwys pwerau Harri VIII yng nghymalau 129 a 191 o'r Bil? A yw'r Gweinidog wedi trafod cymal 129 a/neu gymal 191 gyda Llywodraeth y DU i geisio eu diwygio neu eu dileu? Beth fu canlyniad unrhyw drafodaethau?

19.1 Mae Cymal 129 yn annerbyniol yn fy marn i, gan ei fod yn rhan o'r darpariaethau adroddiadau canlyniadau amgylcheddol yr wyf wedi rhoi fy marn iddynt uchod (gweler paragraff 9.1). Ni fu trafodaeth weinidogol am y darpariaethau hyn hyd yma. Nawr bod aildrefnu portffolios o fewn Llywodraeth y DU wedi setlo, byddaf yn ceisio cwrdd â'm cymheiriaid ar y cyfle cyntaf.

19.2 Dylid dal cydsyniad yn ôl yn yr un modd mewn perthynas â chymal 191 oherwydd diffyg pwerau cyfatebol i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau mewn cysylltiad â materion datganoledig.

20. A all y Gweinidog fynegi unrhyw farn ar oblygiadau ariannol y Bil hwn i Gymru?

Cymal 1 - 6 (Ymgyrchoedd Ffyniant Bro)

20.1 Effaith y darpariaethau yw gosod dyletswydd ar Lywodraeth y DU i bennu, ac adrodd yn flynyddol ar y cynnydd tuag at gyflawni, ymgyrchoedd ffyniant bro i leihau anghyfartaledd daearyddol ar draws y DU. Mae'r gofyniad i adrodd ar gyflawni ymgyrchoedd ffyniant bro, a chraffu seneddol ar gynnydd yn erbyn yr ymgyrchoedd hyn yn gost i Lywodraeth y DU ac ni fydd yn cael unrhyw effaith ar Gymru. Mae effaith y camau gweithredu ffyniant bro a wnaed gan Lywodraeth y DU i gyflawni'r ymgyrchoedd hyn y tu allan i gwmpas y Bil.

Cymalau dalfan:

Cymal 96 (Pleidleisiau stryd) a Chymal 187 (Crwydraeth a chardota)

20.2 Os yw darpariaethau'n ddarpariaethau dalfn nid yw'r cymal yn cynnwys y manylion angenrheidiol i mi nodi a fydd unrhyw oblygiadau ariannol ar Gymru. Byddaf yn diweddarau'r Senedd fel y bo'n briodol unwaith y bydd y darpariaethau sylweddol yn cael eu cyflwyno. Er fel yr amlinellir yn yr ymateb i gwestiwn 17, mae cymal 187 wedi'i dynnu o'r Bil.

Rhan 3 (Cynllunio)

20.3 Bydd gan y newidiadau i'r system gynllunio o dan Ran 3 i gyd gostau ymgyfarwyddo sy'n gysylltiedig â'r newid. Bydd awdurdodau lleol, busnesau (gan gynnwys busnesau bach a chanolig), a'r Trydydd Sector lle maent yn cymryd rhan yn y system yn gweld y gost untro hwn.

Cymal 75,76,77,79,80,81 (Data cynllunio)

20.4 Bydd y newidiadau i'r ddarpariaeth, prosesu a gofynion data cynllunio yn golygu costau ariannol i awdurdodau lleol Cymru a'r rhai sy'n ymwneud â rhannau penodol o'r system gynllunio yng Nghymru. Mae'r ddarpariaeth fel y mae wedi'i drafftio ar hyn o bryd ond yn dod i rym yng Nghymru ar ddau faes cyfyngedig. Yn gyntaf, mewn perthynas â'r Ysgrifennydd Gwladol sy'n gweithredu mewn meysydd heb eu datganoli, er enghraifft ar

gyfer NSIPs. Yn ail, mae'r darpariaethau ar hyn o bryd yn berthnasol o ran swyddogaethau'r Ysgrifennydd Gwladol o dan Ran 5 o'r Bil (Adroddiadau Canlyniadau Amgylcheddol).

20.5 Felly, lle sbardunir NSIP, neu Adroddiad Canlyniadau Amgylcheddol byddant yn ddarostyngedig i'r gofynion. Mewn meysydd eraill nid yw'r safonau yn berthnasol. Bydd hyn yn creu system ddeuol bosibl o ddata cynllunio yng Nghymru a fydd yn creu anghysondeb, gan gynyddu costau i ddefnyddwyr y system gynllunio. Felly, ni fyddai'n llawn sylweddoli y buddion a nodwyd yn y Bil drwy bontio i system gynllunio ddigidol gan na fydd yn berthnasol i'r system gyfan yng Nghymru.

Cymal 112 (Rheoliadau a Gorchmynion o dan y Deddfau Cynllunio)

20.6 Mae'r cymal hwn yn ymwneud â diwygiadau cyfreithiol technegol i'r pwerau cyffredinol i wneud offerynnau statudol a gynhwysir yn Neddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990, Deddf Cynllunio (Adeiladau Rhestredig ac Ardaloedd Cadwraeth) 1990 a Deddf Cynllunio (Sylweddau Peryglus) 1990. Mae'r gwelliant yn welliant cyfreithiol technegol bach gyda'r nod o wneud y sefyllfa gyfreithiol yn glir. Does dim canlyniadau ariannol o ganlyniad i'r newid.

Cymal 116-130 (Adroddiad canlyniadau'r amgylchedd)

20.7 Mae'r darpariaethau yn y Bil ar hyn o bryd yn darparu ar gyfer un pŵer cyffredinol i wneud darpariaethau mewn perthynas ag adroddiadau canlyniadau amgylcheddol i gyd-fynd â'r ddau gynllun strategol, a chaniatâd prosiect perthnasol. Mae gan y system newydd o adrodd canlyniadau amgylcheddol botensial ar gyfer arbedion effeithlonrwydd drwy symleiddio cydsynio.

Cymal 186 (Adolygiad o lywodraethu ac ati o Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS))

20.8 Bydd y cymal hwn yn galluogi'r Ysgrifennydd Gwladol i gomisiynu adolygiadau cyfnodol o RICS a fydd yn rhoi gwybodaeth i'r llywodraeth am lywodraethu a pherfformiad RICS, er mwyn bodloni ei hun bod RICS yn perfformio er budd y cyhoedd. Does dim costau i Gymru.